

Næringsutvikling og attraktivitet Akershus

KNUT VAREIDE OG HANNA NYBORG STORM

TF-notat nr. 26/2010

TF-notat

Tittel:	Næringsutvikling og attraktivitet Akershus
TF-notat nr:	26/2010
Forfatter(e):	Knut Vareide og Hanna Nyborg Storm
Dato:	20. desember 2010
Gradering:	Åpen
Antall sider:	55
Framsidedfoto:	
ISBN:	978-82-7401-389-6
ISSN:	1891-053X
Pris:	160,-
	Kan lastes ned gratis som pdf fra telemarksforskning.no

Prosjekt:	Attraktivitet langs tre dimensjoner
Prosjektnr.:	20100820
Prosjektleder:	Knut Vareide
Oppdragsgiver(e):	Akershus fylkeskommune

Resymé:

Dette notatet er en analyse av næringsutvikling og attraktivitet i Akershus. Først beskrives utviklingstrekk i Akershus med hensyn til befolkning og arbeidsplasser. Deretter beskrives utvikling i næringslivet gjennom NæringsNM, som måler nyetablering, vekst og lønnsomhet i næringslivet. I den siste delen av notatet presenterer vi to modeller for å analysere attraktivitet. Attraktivitetsbarometeret, som vi tidligere har utviklet, er en metode for å måle attraktivitet som bosted. Deretter presenterer vi en nyutviklet analysemodell som vi har kalt Attraktivitetspyramiden. Attraktivitetspyramiden er en helhetlig modell hvor regioners utvikling forklares av tre typer attraktivitet. Det er attraktivitet som bosted, attraktivitet som besøkssted og attraktivitet for bedrifter i basisnæringer.

Telemarksforskning, Boks 4, 3833 Bø i Telemark. Org. nr. 948 639 238 MVA

Forord

Denne rapporten er dels en videreføring av tidligere næringsanalyser, og dels en helt ny analysemetode kalt Attraktivitetspyramiden.

Utviklingen i Akershus blir i denne rapporten beskrevet i fire kapitler. I de tre første kapitlene vil en kjenne igjen tema og indikatorer fra tidligere næringsanalyser. Først ser vi på utviklingen med hensyn til befolkning og arbeidsplasser. Deretter beskrives utviklingen i næringslivet gjennom NæringsNM. Attraktivitetsbarometeret i kapittel 3 beskriver steders attraktivitet for bosetting.

I det siste kapitlet i rapporten presenterer vi for første gang en ny analysemetode for å forklare vekst og nedgang i regioner: Attraktivitetspyramiden.

Attraktivitetspyramiden handler om at steders utvikling er et resultat av stedenes attraktivitet på tre områder: Attraktivitet for bedrifter i basisnæringer, attraktivitet for besøk og attraktivitet som bosted. Akershus har blitt analysert med hensyn til sin attraktivitet på disse tre områdene.

Oppdragsgiver for denne analysen er Akershus fylkeskommune.

Metodeutviklingen til Attraktivitetspyramiden er delvis finansiert av Oslofjordfondet, som har som formål å styrke forskning for regional innovasjon og utvikling.

Bø, 29. 12 2010

Knut Vareide
Prosjektleder

Innhold

1. Befolkning og arbeidsplasser	7
2. NæringsNM	18
3. Attraktivitetsbarometeret	32
3.1 Hva forklarer bostedsattraktivitet?.....	34
4. Attraktivitetspyramiden	37
4.1 Besøksnæringer.....	39
4.2 Basisnæringer	41
4.3 Bosted	43
4.4 Profiler	44
4.5 Attraktivitet og utvikling.....	48
4.6 Samlet attraktivitet	51
4.7 Samlet attraktivitet for fylkene.....	52
4.8 Samlet attraktivitet for regionene	53
4.9 Samlet attraktivitet i kommunene.....	54

Sammendrag

Denne rapporten er en analyse av næringsutvikling og attraktivitet i Akershus. Første del tar for seg de generelle utviklingstrekkene med hensyn til befolkning, arbeidsplasser og næringsliv. Deretter har vi analysert Akershus attraktivitet for bosted, bedrifter og besøk.

Akershus har hatt en formidabel befolkningsvekst på nesten 15 prosent fra 2000 til 2010. Bare Oslo har hatt høyere vekst i folketallet. Akershus har et høyt fødselsoverskudd og stadig høyere innvandring. Samtidig er det hvert år en betydelig netto innflytting til Akershus fra andre fylker i landet.

Akershus har også hatt en sterk vekst i antall arbeidsplasser. Antall arbeidsplasser økte med 17,6 prosent fra 2000 til 2009. På landsbasis var veksten 10,4 prosent. I næringslivet i Akershus var veksten i antall arbeidsplasser over 19 prosent.

Bedriftenes utvikling analyseres i NæringsNM, som måler bedriftenes lønnsomhet, vekst og nyetableringer. Næringslivet i Akershus gjør det ikke så godt i NæringsNM som arbeidsplassveksten tyder på. Akershus ble nummer ni av 19 fylker i NæringsNM for 2009. Akershus pleier å gjøre det bedre i NæringsNM. Mange regioner på Østlandet falt tilbake på NæringsNM i 2009, og det kan se ut til at finanskrisen fikk større negativ effekt på Østlandet enn i andre deler av landet.

Attraktivitetsbarometeret, som måler regionens tiltrekningskraft på innflyttere etter at det er korrigert for virkningen av arbeidsplassveksten, viser at alle kommunene i Akershus er attraktive som bosted. Det gjør at Akershus vinner mange innflyttere, selv uten sterk arbeidsplassvekst. Dette skaper vekstimpulser til lokalt næringsliv, og gir vekst i offentlig sektor.

I siste del av denne rapporten ser vi på attraktivitet langs de tre dimensjonene besøk, bedrifter og bosetting.

Både Follo, Øvre Romerike og Nedre Romerike er regioner som i stor grad er basert på å være attraktive for bosetting. Mye av befolkningsgrunnlaget er basert på pendling til Oslo. Akershus Vest er imidlertid hovedsakelig et attraktivt sted for konkurranseutsatt næringsliv. Denne profilen er av ny dato, og er kommet etter at Akershus Vest, og spesielt Bærum, har hatt en oppsiktsvekkende sterk vekst innen teknologiske tjenester de siste ti årene.

Når vi ser på de tre attraktivitetsdimensjonene samlet over de ti siste årene, er Akershus i den lykkelige situasjonen at fylket er attraktivt for alle de tre dimensjonene samtidig. Det har gitt grunnlaget for den sterke befolkningsveksten. Øvre Romerike har høyest samlet attraktivitet av alle regionene, først og fremst på grunn av landets høyeste bostedsattraktivitet. Akershus Vest er nummer tre i landet med hensyn til samlet attraktivitet, på grunn av landets høyeste bedriftsattraktivitet. Nedre Romerike og Follo er også samlet sett attraktive regioner gjennom å være svært attraktive som bosteder. På kommunenivået er Ullensaker vinneren i Norge for samlet attraktivitet de siste ti årene, etter å ha vært svært attraktiv både for besøk, bedrifter og bosetting.

Innledning

Denne rapporten er bygd opp i fire hovedkapitler som har som hensikt å beskrive næringsutvikling og attraktivitet i Akershus.

Figur 1: Rapportens innhold.

I det første kapitlet presenteres statistikk over hovedtrekkene i befolkningsutviklingen og utviklingen av arbeidsplassene. Dette er de aller viktigste størrelsene for beskrivelse av regional utvikling.

I kapitlet om NæringsNM analyseres næringslivets utvikling på bakgrunn av nyetableringer, lønnsomhet og vekst. Dette er tre faktorer som til sammen gir en pekepinn på hvor godt næringslivet i regionene gjør det sammenliknet med næringslivet i andre regioner. Regioner som gjør det godt i NæringsNM har en tendens til også å ha høyere vekst i antall arbeidsplasser, men det finnes unntak.

Attraktivitetsbarometeret, som blir beskrevet i kapittel 4, har til hensikt å måle attraktiviteten som bosted i kommuner og regioner. Me-

toden er basert på nettoflyttingen. Noen steder trekker til seg mer innflytting enn arbeidsplassveksten tilsier, og slike steder vil få vekst på grunn av høy bostedsattraktivitet.

I det siste kapitlet presenterer vi en ny modell kalt Attraktivitetspyramiden. I denne modellen defineres tre typer attraktivitet: Attraktivitet som bosted, attraktivitet for besøkende og attraktivitet for bedrifter. Attraktivitetspyramiden er en modell for å forklare hvorfor noen steder vokser, mens andre har nedgang. Attraktivitetspyramiden vil dermed gi analyser og forklaringer på den utviklingen som blir presentert i det første kapitlet om befolkning og arbeidsplasser. Attraktivitetspyramiden er også et verktøy for å utvikle strategier for steders utvikling.

1. Befolkning og arbeidsplasser

I dette kapitlet skal vi beskrive hovedtrekk i befolkningsutviklingen og arbeidsplassutviklingen¹. Befolkningsutviklingen i en region vil være et resultat av den samlede utviklingen i en region. En positiv befolkningsutvikling skaper vekst, men befolkningsveksten kan også være et barometer for at regionen er i en positiv utvikling. Regioner som har god næringsutvikling og som er gode bosteder, vil få en positiv befolkningsutvikling. Vekst i arbeidsplasser har tradisjonelt vært det viktigste virkemidlet for å få til vekst i folketallet. Vekst i arbeidsplasser er også et mål i seg selv for de fleste regioner.

Befolkningsutviklingen i Akershus

Folketallet i Akershus har økt jevnt siden 50-tallet. Det var spesielt sterk vekst på 50- og 60-tallet, men det har vært befolkningsvekst hvert eneste år de siste seksti årene.

I 2009 økte folketallet i Akershus med 8 874 personer. Denne økningen førte til en vekst på 1,7 prosent av folketallet.

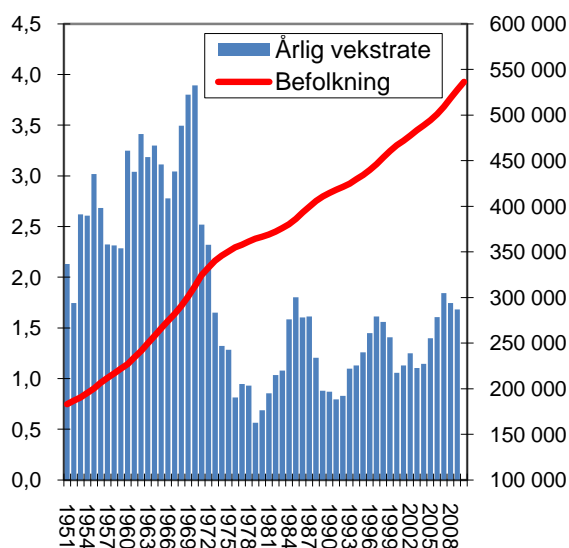
Veksten har vært høy de siste årene med årlige vekstrater på over en prosent, selv om det ikke kan sammenliknes med vekstratene fra 50- og 60-tallet, hvor årlig vekst i enkelte år var over tre prosent.

Akershus sin andel av befolkningen

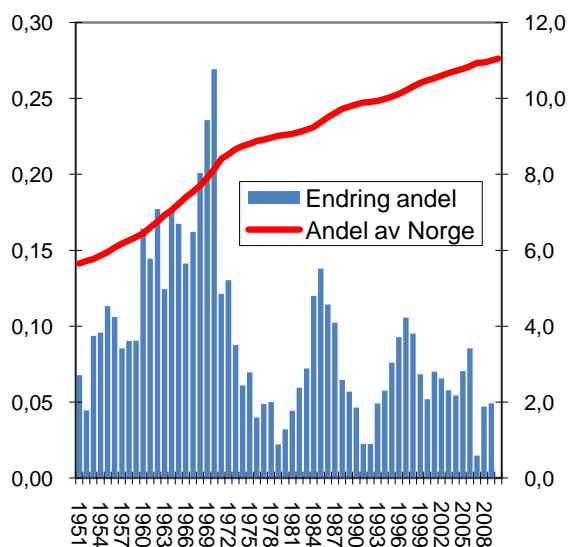
En annen måte å måle folketallsutviklingen, er å se på et områdes andel av befolkningen på landsbasis. Befolkningen i Norge har økt i hele perioden, slik at et område med stabil befolkning vil få en stadig mindre andel av landets samlede befolkning.

Akershus sin andel av Norges befolkning har økt sterkt. Det var spesielt på 60-tallet at befolkningsveksten i Akershus var sterkere enn i resten av landet. Akershus har hvert år fått en stadig større andel av befolkningen i landet.

Befolkningen i Akershus utgjorde i 1951 5,7 prosent av den totale befolkningen, mens den i 2010 var økt til hele 11,0 prosent.

Figur 2: Folketallet (høyre akse) og årlige vekstrater i prosent (venstre akse) for Akershus.

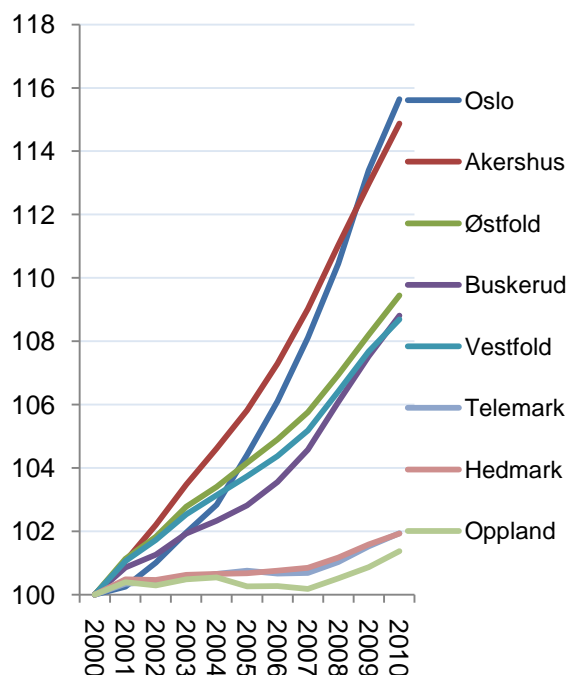
Figur 3: Akershus sin andel av befolkningen i Norge i prosent (høyre akse), samt årlige endringer i denne andelen (venstre akse).

Akershus sammenliknet med andre fylker

Akershus har hatt en svært sterk utvikling i folketallet siden 2000. Oslo og Akershus er de to fylkene som har hatt sterke vekst i hele landet de siste 10 årene. Her har veksten i folketallet vært rundt 15 prosent siden 2000, mens veksten på landsbasis har vært 8,5 prosent.

Veksten i Oslo har vært særlig sterk i de siste fem årene, mens Akershus hadde sterke vekst i begynnelsen av denne perioden.

Nabofylkene Østfold, Buskerud og Vestfold har hatt en vekst på rundt ni prosent. Hedmark, Oppland og Telemark har derimot hatt lavere vekst, på under to prosent i tiårsperioden.

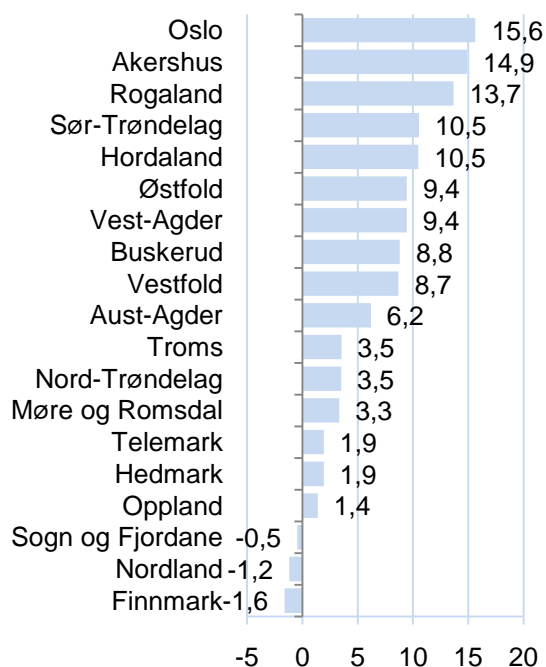
Figur 4: Befolkningsutviklingen i Akershus og nabofylkene, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Befolkningsvekst i fylkene

I figur 5 ser vi en oversikt over veksten i alle fylkene fra 2000 til 2010.

Oslo og Akershus har hatt den sterkeste veksten. Vi skal senere se at dette er et område som har vært attraktivt for bosetting. Akershus har hatt en vekst på 14,9 prosent, mens Oslo har hatt en vekst på 15,6 prosent.

Rogaland har hatt den tredje høyeste veksten. Befolkningsveksten i Rogaland synes å komme av en sterk næringsutvikling og vekst i antall arbeidsplasser.

Figur 5: Befolkningsveksten i fylkene fra 2000 til 2010.

Befolkningsendringer, dekomponert for Akershus

I figur 6 er befolkningsendringene i Akershus i årene 2000-2009 brutt ned på fødselsoverskudd (antall fødte minus døde), netto innenlands flytting og netto innvandring fra utlandet.

Vi kan se at alle de tre komponentene har bidratt til den positive befolkningsveksten i fylket.

Akershus har hatt netto innflytting hvert eneste år siden 2000. Flyttestrømmen inn til fylket har stadig økt. I 2000 flyttet det 1 689 i netto til fylket, mens i 2009 var overskuddet på 2 605 personer.

Den positive flyttestrømmen fører til en ung befolkning og et positivt fødselsoverskudd. Akershus har hatt fødselsoverskudd i alle årene. Fødselsoverskuddet har økt folketallet med mellom 2300 og 2800 personer hvert år.

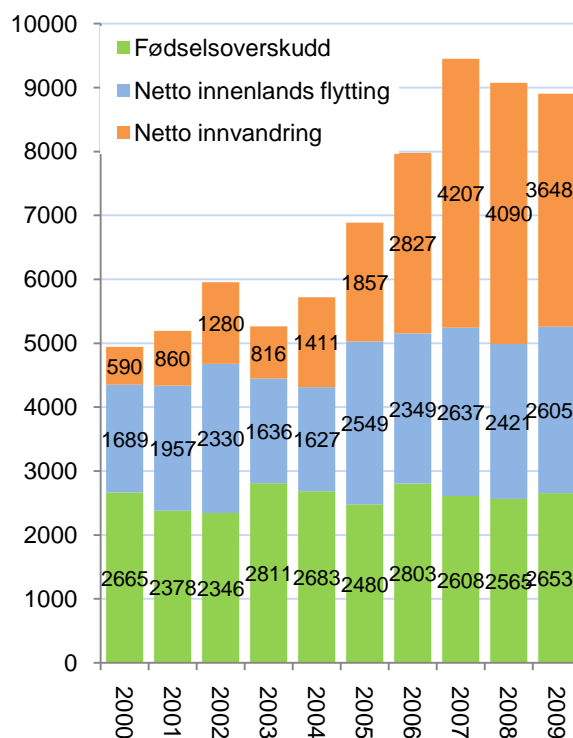
Innvandringen til Akershus har vært økende de siste årene. I 2007 og 2008 kom over 4000 personer i netto fra utlandet og bosatte seg i Akershus. I 2009 var nettoinnvandringen noe lavere, på 3 648 personer. Dette er likevel en stor økning fra begynnelsen av perioden. I 2000 økte folketallet med 590 personer gjennom innvandringen fra utlandet.

Nettoflytting i Akershus

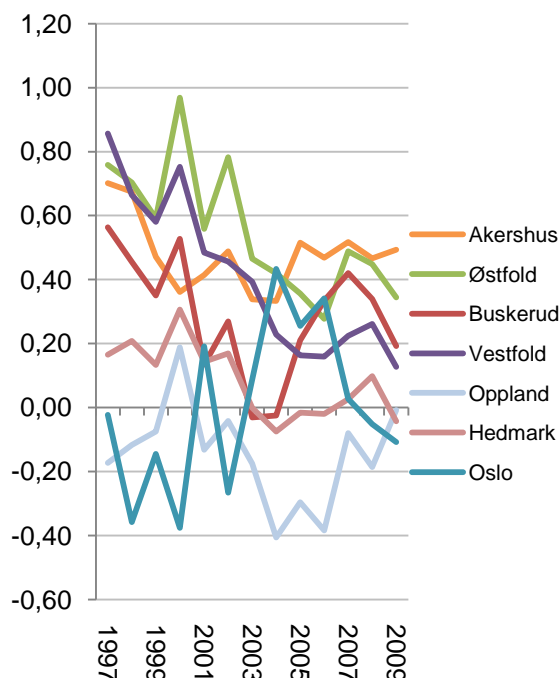
Akershus har hatt høyere netto innflytting enn noen av nabofylkene de senere årene. I begynnelsen av perioden hadde Østfold og Vestfold høyere netto innflytting enn Akershus, men siden 2005 har Akershus hatt den sterkeste relative flyttebalansen.

Nabofylkene i nord, Hedmark og Oppland, har hatt langt dårligere flyttebalanse.

Det er fylkene som grenser til Oslo som har høyest vekst. Disse drar nytte av at den funksjonelle Osloregionen gradvis eser utover.

Figur 6: Fødselsoverskudd, netto innvandring og netto innenlandsk flytting i årene 2000-2009 i Akershus. Antall personer.

Figur 7: Nettoflytting innenlands i prosent av folketallet i perioden 1997-2009 for Akershus og nabofylkene.

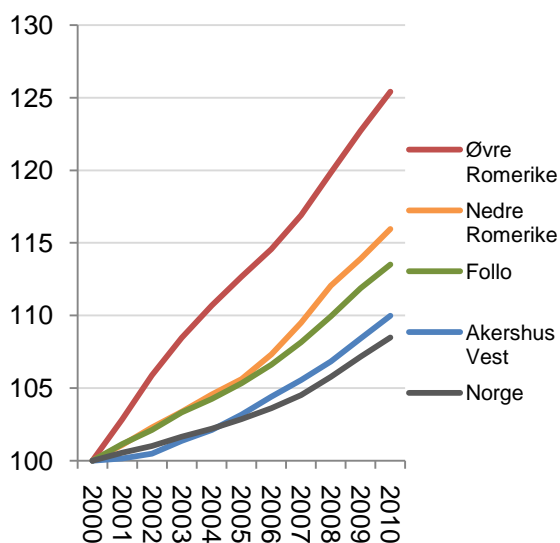
Regionale variasjoner

Alle regionene i Akershus har hatt god vekst. Hver av de fire regionene har hatt en vekst som er sterkere enn landsgjennomsnittet.

Øvre Romerike er den regionen som har hatt høyest vekst i landet siden 2000. Her har folketallet økt med over 25 prosent fra 2000 til 2010.

Også Nedre Romerike og Follo har hatt god vekst, og har økt folketallet med 16 og 14 prosent henholdsvis.

Akershus Vest er den regionen som har hatt lavest vekst i fylket, men selv her, i Asker og Bærum, har folketallet økt med ti prosent.

Figur 8: Utvikling av folketallet i regionene i Akershus og i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

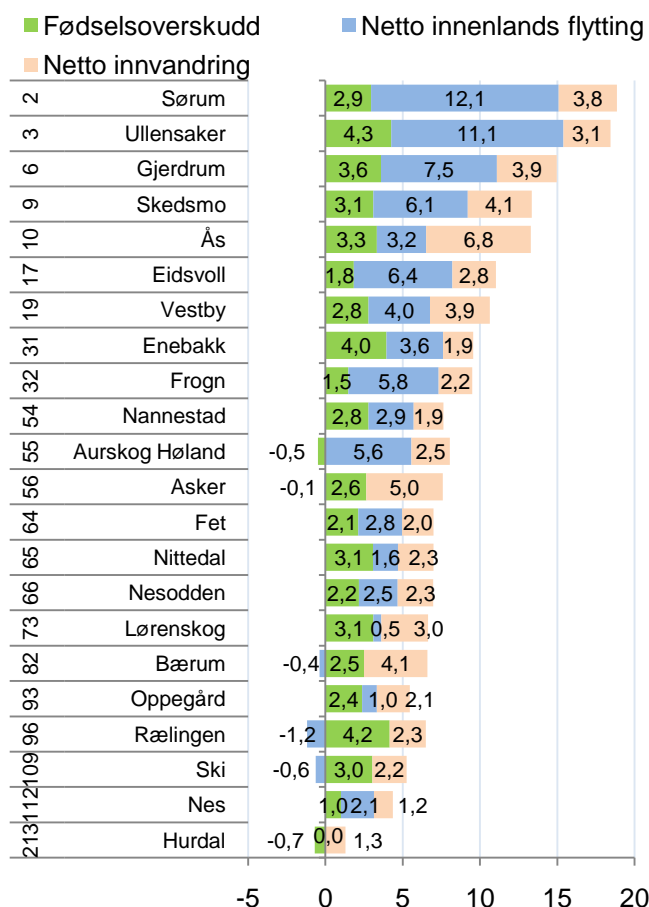
Variasjon mellom kommuner

Akershus har noen av kommunene med høyest vekst i landet. Sørum har hatt sterkst vekst i Akershus og nest høyest vekst i landet, bare slått av Rennesøy i Rogaland. Ullensaker er på tredjeplass.

Det er bare tre kommuner i Akershus som ikke er blant de 100 kommunene med sterkst vekst i landet. Den kommunen som har lavest vekst i Akershus er Hurdal. Hurdal har hatt en utvikling som er akkurat bedre enn middels av kommunene i Norge. At alle kommunene i Akershus har hatt sterkere utvikling enn middels illustrerer den gode utviklingen i fylket.

Sørum og Ullensaker har i hovedsak fått sin vekst gjennom en positiv nettoflytting, men et fødselsoverskudd og positiv netto innvandring har også bidratt til veksten. Svært mange av kommunene i Akershus har hatt en høy netto innflytting. Kun fire kommuner har hatt netto utflytting, det er Asker, Bærum, Ski og Rælingen.

Kommuner som har netto innflytting vil få en yngre befolkning. Kommuner med innflytting har derfor også ofte et positivt fødselsoverskudd. Ullensaker har høyest fødselsoverskudd, på 4,3 prosent. Bare to kommuner har negativ fødselsbalanse; Hurdal og Aurskog Høland.

Figur 9: Befolkningsendringer i kommunene i Akershus i perioden 2005-2010, dekomponert i prosent av folketallet. Tallene til venstre viser rangering blant landets 430 kommuner.

Arbeidsplasser

Nest etter befolkningsutviklingen, er arbeidsplassutviklingen den viktigste faktoren i regional utvikling. Arbeidsplassvekst er ofte et mål i seg selv, men har også tradisjonelt vært et viktig virkemiddel for å få en god befolkningsutvikling.

Arbeidsplassutvikling i Akershus

Antall arbeidsplasser i Akershus har økt sterkt de siste ti årene.

Akershus har hatt en jevn og sterk utvikling i antall arbeidsplasser sammenliknet med landsgjennomsnittet i den siste tiårsperioden.

På landsbasis har antall arbeidsplasser vokst med 10,4 prosent. I Akershus har veksten vært 17,6 prosent.

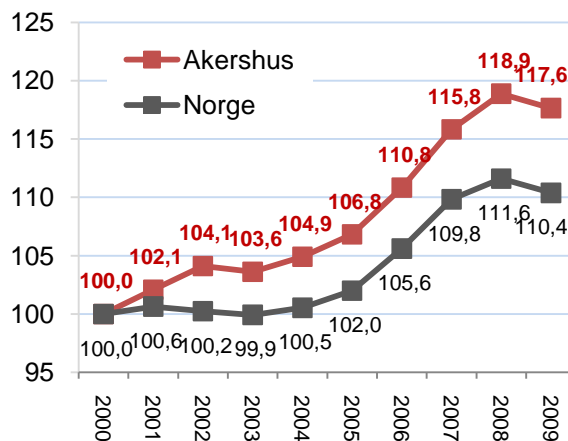
Utviklingen i fylkene

Rogaland har hatt den klart sterkeste veksten i antall arbeidsplasser de siste fem årene, med en årlig vekstrate på 3,2 prosent. Derneft følger Hordaland med gjennomsnittlig vekstrate på 2,5 prosent.

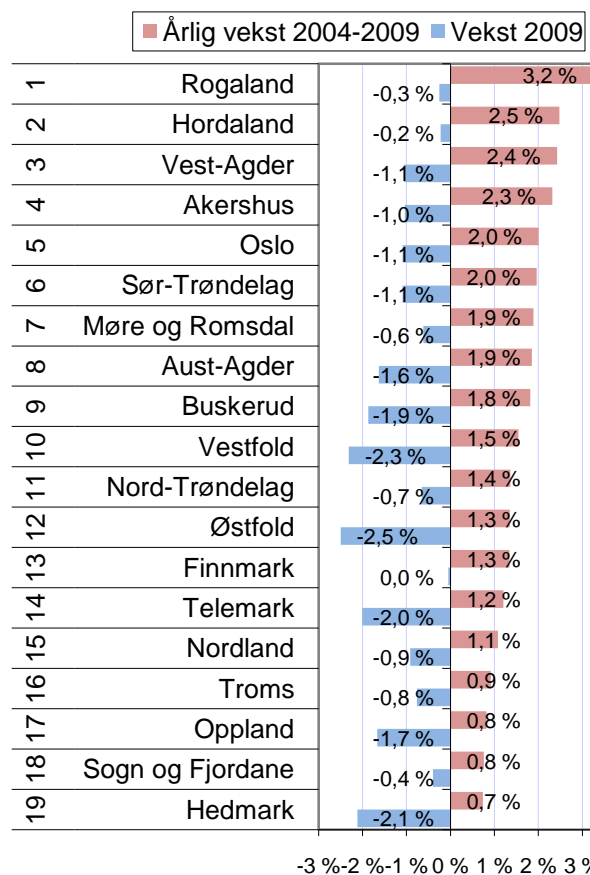
Den årlige vekstraten i antall arbeidsplasser i Akershus har vært på 2,3 prosent de siste fem årene. Dette er bare tre fylker som har hatt sterkere vekst de siste fem årene.

I 2009 fikk samtlige fylker en nedgang i antall arbeidsplasser. Finnmark hadde minst nedgang, mens Østfold fikk sterkeste nedgang. De seks fylkene med sterkeste nedgang er alle på Østlandet.

Nedgangen i Akershus ble på 1,0 prosent. Det er den minste nedgangen av de åtte fylkene på Østlandet.

Figur 10: Utvikling i antall arbeidsplasser i Akershus og Norge i perioden 2000-2009, indekset slik at nivået i 2000=100.

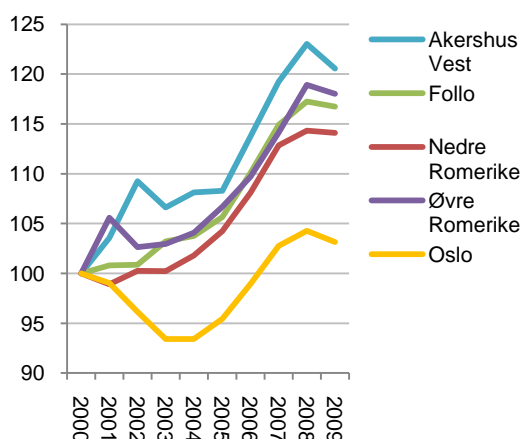
Figur 11: Vekst i antall arbeidsplasser i 2009, samt gjennomsnittlig vekstrate siste fem år. Tallene til venstre viser rangering blant fylkene siste fem år.

Arbeidsplasser regioner

Akershus Vest har hatt den sterkeste arbeidsplassveksten av regionene i Akershus i perioden 2000 til 2009. Antall arbeidsplasser i Akershus Vest har økt med over 20 prosent i denne perioden, selv etter nedgang fra 2008 til 2009.

Veksten i antall arbeidsplasser i de andre regionene i Akershus har også vært langt over landsgjennomsnittet i den siste tiårsperioden.

Utviklingen i Oslo er viktig for Akershus, ettersom det er så mange som pendler fra Akershus til Oslo. Oslo har hatt en svak utvikling i antall arbeidsplasser de siste ti årene, noe som står i en sterk kontrast til utviklingen i Akershus.

Figur 12: Utviklingen i antall arbeidsplasser i regionene i Akershus, indeksert slik at nivået i 2000=100.

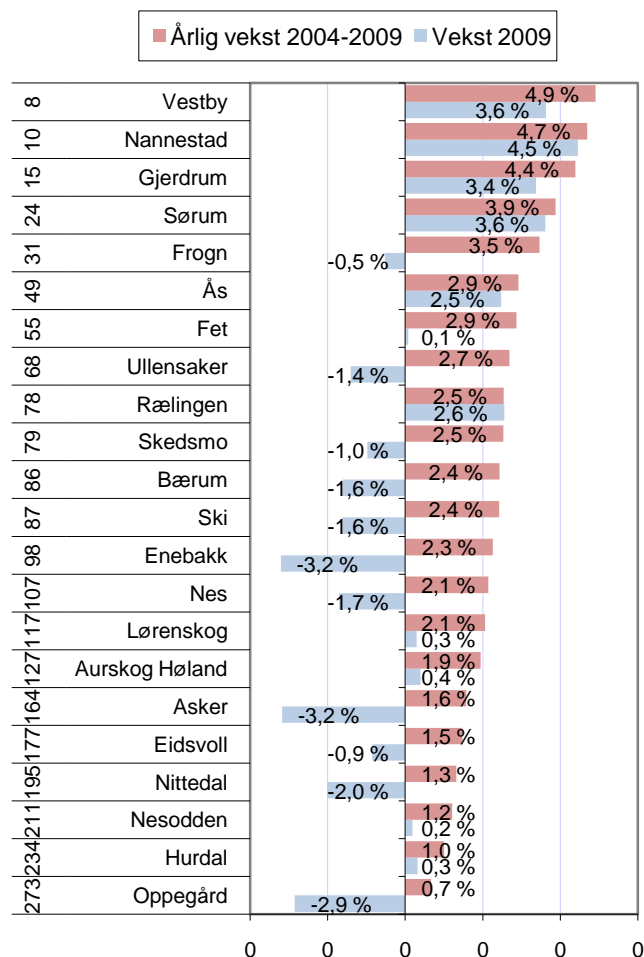
Arbeidsplasser kommuner

Vestby og Nannestad har hatt sterkest relativ vekst i antall arbeidsplasser av kommunene i Akershus. I disse kommunene har det vært en vekst i siste femårsperiode tilsvarende årlige vekstrater på nærmere fem prosent. Vestby og Nannestad har fortsatt sterk vekst i antall arbeidsplasser også i 2009, da antall arbeidsplasser sank på landsbasis. De er blant de ti kommunene i landet med sterkest arbeidsplassvekst de siste fem årene.

Alle kommunene i Akershus har hatt vekst i antall arbeidsplasser de siste fem årene.

Enkelte kommuner fikk imidlertid en ganske sterk nedgang i 2009, som Enebakk, Asker, Nittedal og Oppegård.

Oppegård har hatt den laveste veksten av kommunene i Akershus de siste fem årene, men er likevel rangert så høyt som nummer 273 av de 430 kommunene i landet med hensyn til arbeidsplassvekst.

Figur 13: Vekstrate i 2009, samt årlig vekstrate siste fem år for kommunene i Akershus. Tallene til venstre viser rangering blant landets 430 kommuner siste fem år.

Privat og offentlig sektor

Arbeidsplasser i privat og offentlig sektor utvikler seg forskjellig. Ofte er utviklingen motsatt, fordi staten driver motkonjunkturpolitikk slik at antall offentlige ansatte øker når antall arbeidsplasser i næringslivet synker. Offentlig og privat sektor konkurrerer også i det samme arbeidsmarkedet.

De økonomiske konjunktorene kan i stor grad avleses av veksten i antall arbeidsplasser i privat sektor. Fra 2003 til 2008 var det en sterk vekst. I 2009 kan vi se effekten av finanskrisen, med en sterk nedgang i antall arbeidsplasser i privat sektor. Antall offentlige arbeidsplasser økte sterkt i 2009, som følge av at staten økte sine utgifter for å unngå sterk vekst i arbeidsledigheten.

Akershus har hatt høyere vekst i både private og offentlige arbeidsplasser enn landsgjennomsnittet. Fra 2000 til 2009 økte antall arbeidsplasser i næringslivet i Akershus med 19,1 prosent, mens næringslivet i Norge økte med 10,4 prosent.

Endringer i privat og offentlig sektor

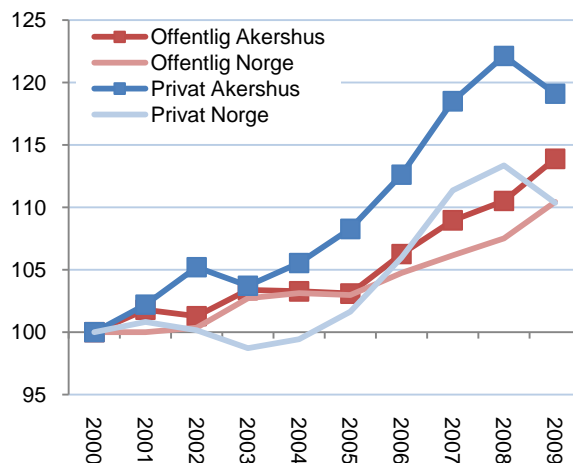
I figur 15 har vi vist antall arbeidsplasser i ulike bransjer i offentlig og privat sektor, samt endringene fra 2000 til 2009.

Handel er største bransje i Akershus med nesten 50 000 arbeidsplasser, fulgt av helse og omsorg og forretningsmessig tjenesteyting.

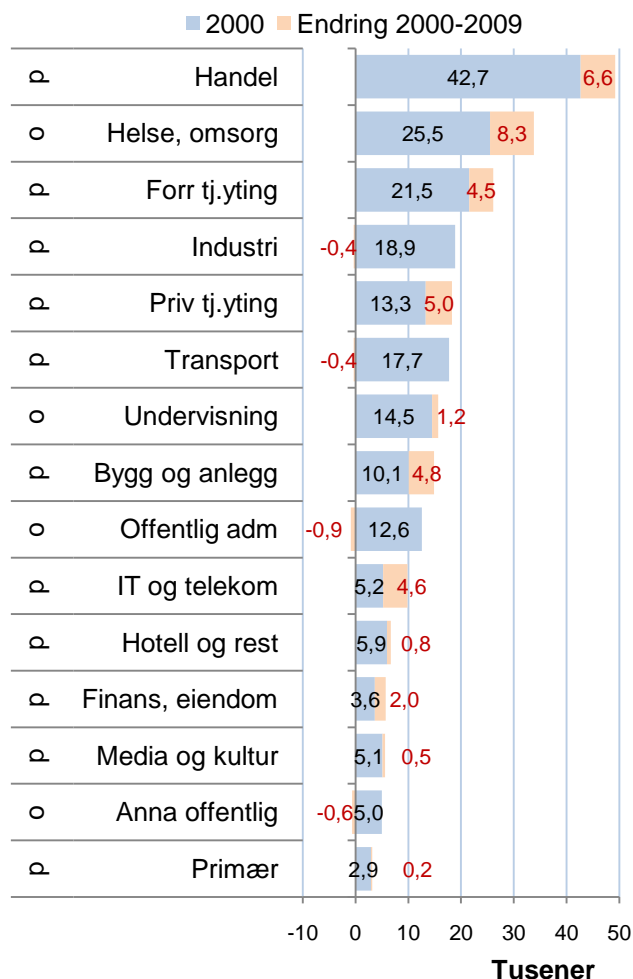
Offentlig helse og omsorg har hatt den største veksten i antall arbeidsplasser, med en økning på 8300 arbeidsplasser fra 2000 til 2009.

Handel har økt med 6 600 arbeidsplasser, mens privat tjenesteyting hadde en økning på 5 000. Forretningsmessig tjenesteyting, IT og telekom og bygg og anlegg fikk mellom 4 500 og 5 000 flere arbeidsplasser siste ti år.

Industri, transport og noen offentlige sektorer fikk litt nedgang.

Figur 14: Utvikling i antall arbeidsplasser i privat og offentlig sektor i Akershus og Norge i perioden 2000-2009, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 15: Antall arbeidsplasser (1000) i 2000 og endringene fra 2000 til 2009 i Akershus. P eller O til venstre angir om det er privat eller offentlig sektor.

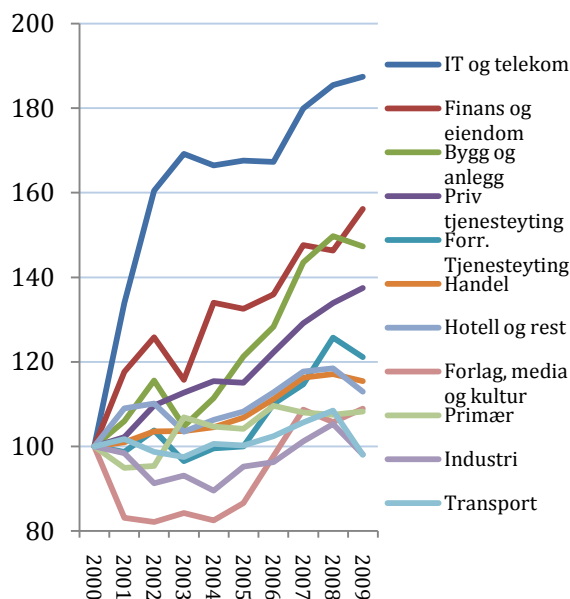
Utvikling bransjer

Bransjenes utvikling i Akershus har vært ganske forskjellig, som vist i figur 16.

IT og telekom har høyest prosentvis vekst av bransjene i Akershus, og har nesten doblet antall arbeidsplasser.

Finans og eiendom og bygg og anlegg er andre bransjer som har vokst med omtrent 50 prosent de siste ti årene. Privat tjenesteyting har også vokst raskt.

Bransjene transport og industri gikk litt tilbake.

Figur 16: Utviklingen i de ulike bransjene i privat sektor i Akershus, indeksert slik at nivået i 2000=100

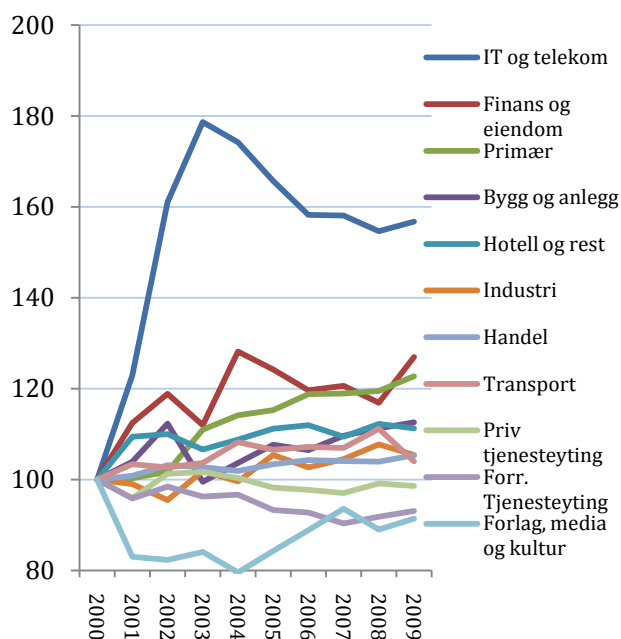
Relativ utvikling i bransjer

Hvilke bransjer som vokser eller synker er ofte ganske likt over hele landet. Det kan derfor også være interessant å se den relative veksten, som vist i figur 17. Her er bransjenes indeks i Akershus sett i forhold til bransjenes indeks på landsbasis.

Vi ser at IT og telekom har hatt en sterk vekst, også i forhold til veksten på landsbasis.

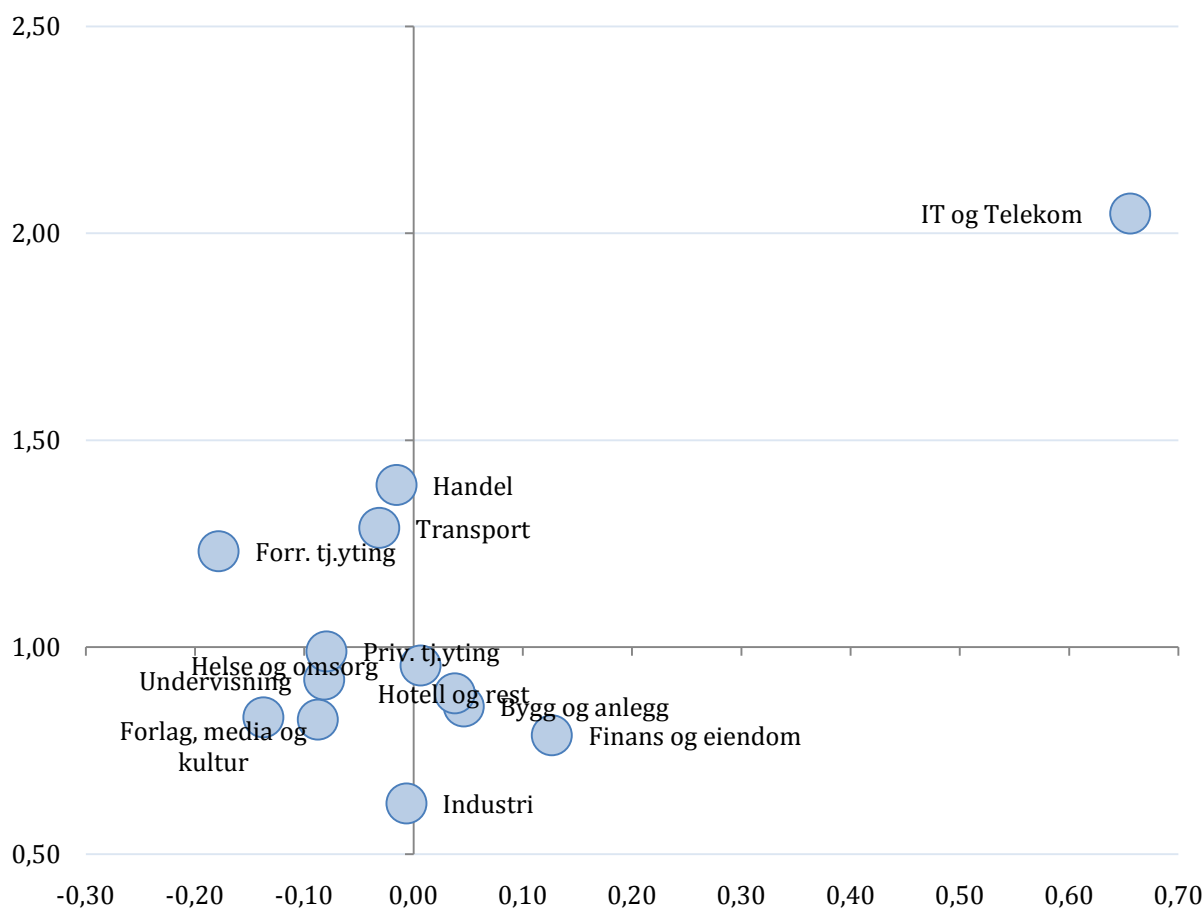
Finans og eiendom og primærnæringene har også hatt en bedre utvikling i Akershus enn i resten av landet.

Tre bransjer har utviklet seg svakere i Akershus enn i resten av landet. Det er forlag, media og kultur, forretningsmessig tjenesteyting og privat tjenesteyting. Dette er høyvekst-bransjer, som vokser raskere i andre fylker enn i Akershus.

Figur 17: Utviklingen i de ulike bransjene i privat sektor i Akershus, indeksert slik at nivået i 2000=100, og senere målt relativt til utviklingen i tilsvarende bransje i Norge.

Lokaliseringskvotienter

Figur 18: Lokaliseringskvotient og endring fra 2000 til 2009 for bransjer i Akershus.

Lokaliseringskvotienten (LQ) forteller om en bransje er mer representert i en region enn for landet ellers. LQ beregnes ved å finne bransjens andel av samlede arbeidsplasser i regionen, og deretter dele på bransjens andel av antall arbeidsplasser i Norge. Dersom LQ er lik 1, har bransjen den samme andelen av arbeidsplassene i regionen som landsgjennomsnittet. Er andelen over 1 har regionen forholdsvis mange arbeidsplasser i den aktuelle bransjen.

I Akershus er det en bransje som peker seg sterkt ut. IT og telekom har for det første en LQ på over 2. Det vil si at det er dobbelt så stor andel av denne bransjen i Akershus som i Norge. IT-bransjen vokser også svært raskt i Akershus, og mye raskere enn bransjen vokser på landsbasis.

Det er også relativt mye handel, transport og forretningsmessig tjenesteyting i Akershus, som vi kan se av at disse bransjene har en LQ større enn 1. Disse bransjene har imidlertid mindre LQ i 2009 enn i 2000. Dette betyr at de utvikler seg svakere i Akershus enn i resten av landet med hensyn til arbeidsplassvekst.

Alle andre bransjer er relativt mindre i Akershus enn i resten av landet. Industriandelen i Akershus er bare halvparten av andelen på landsbasis.

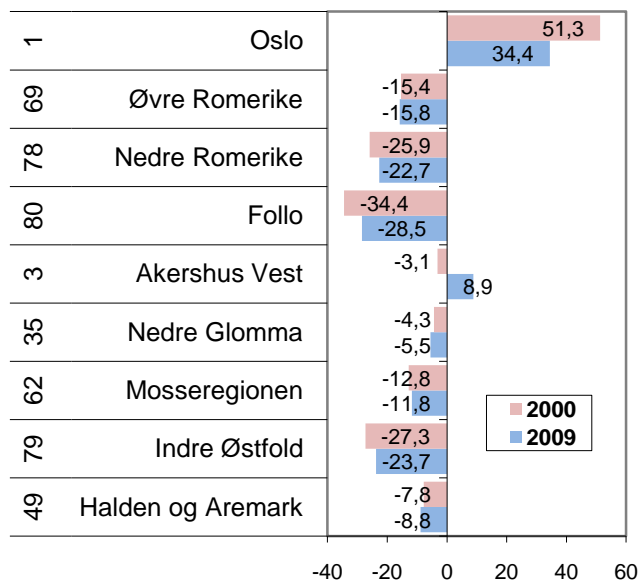
Pendling i regionene

Nettopendlingen til en region forteller om det er flere eller færre arbeidsplasser enn sysselsatte.

Ettersom Oslo har et stort overskudd på arbeidsplasser, har de fleste andre regionene på Østlandet underskudd på arbeidsplasser og netto utpendling.

Akershus Vest hadde netto utpendling i 2000, tilsvarende 3,1 prosent av antall sysselsatte. I 2009 hadde Akershus Vest netto innpendling på 8,9 prosent. Det er en stor endring, som skyldes at det har vært sterk vekst i antall arbeidsplasser i perioden.

De andre regionene i Akershus har svært stor netto utpendling. Follo har størst netto utpendling tilsvarende 28,5 prosent av sysselsettingen. Utpendlingen har imidlertid blitt redusert en del, fra 34,4 prosent i 2000.

Figur 19: Nettopendling i prosent av sysselsatte i regionene på det sentrale Østlandet i 2000 og 2009. Rangering blant landets 83 regioner mht nettopendling er vist helt til venstre.

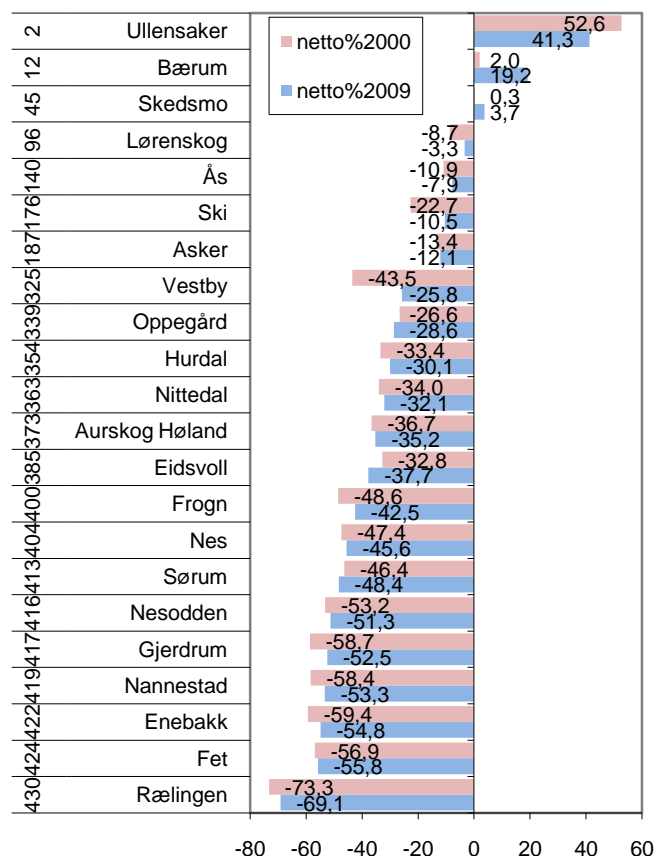
Nettopendling i kommunene

Det er tre kommuner i Akershus som har netto innpendling; Ullensaker, Bærum og Skedsmo. Ullensaker har nest høyest netto innpendling av alle kommunene i landet.

Bærum hadde 2,0 prosent innpendling i 2000. I 2009 var netto innpendling hele 19,2 prosent. Det er en svært stor endring selv på ti år.

Akershus har mange av kommunene med høyest netto utpendling i landet. Rælingen har høyest netto utpendling av all kommune i landet. Fet og Enebakk er også er inne blant de ti kommunene med høyest utpendling i landet.

Det er ikke et problem for en kommune å ha stor netto utpendling. I stedet for å kalle dette underskudd på arbeidsplasser, er det mer relevant å kalle det et overskudd på mennesker. Stor utpendling er ofte et resultat av at et sted er attraktivt å bo i.

Figur 20: Nettopendling i prosent av sysselsatte i kommunene i Akershus i 2000 og 2009. Rangering blant landets 430 kommuner mht nettopendling er vist helt til venstre.

Arbeidsmarkedsintegrasjon

Arbeidsmarkedet i en region eller kommune kan være mer eller mindre integrert med nabo-områder. Dette kan vi måle ved å se på hvor stor andel av de sysselsatte som pendler ut, og hvor stor andel av arbeidsplassene i området som innpendlere har. Arbeidsmarkedsintegrasjon er målt ved å legge sammen disse to størrelsene.

Akershus Vest er den regionen i landet som har høyest arbeidsmarkedsintegrasjon av alle regionene i landet.

De andre regionene i Akershus er også blant de fem regionene med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon. Det er bare regionen Øygarden og Sotra utenfor Bergen som kiler seg inn på topp fem og tar tredje-plassen.

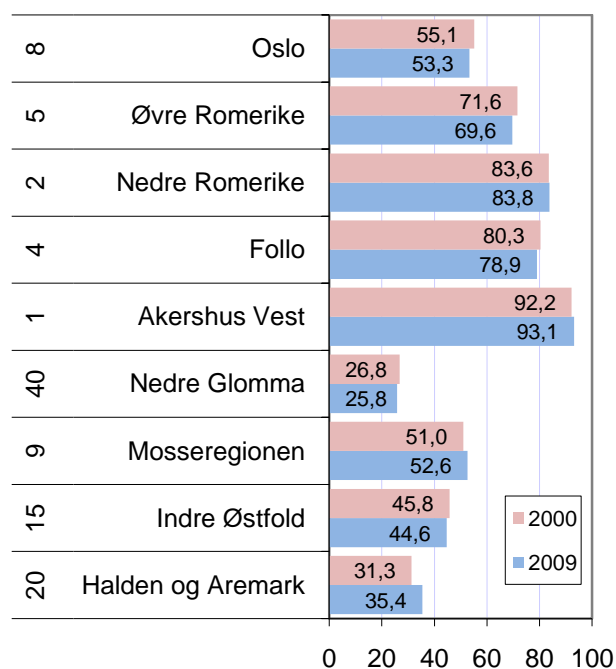
Arbeidsmarkedsintegrasjonen har stor strategisk betydning. Steder med lav arbeidsmarkedsintegrasjon er mer avhengig av arbeidsplassutvikling enn steder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon. Steder med høy arbeidsmarkedsintegrasjon er mer avhengige av å være attraktive som bosted.

Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene

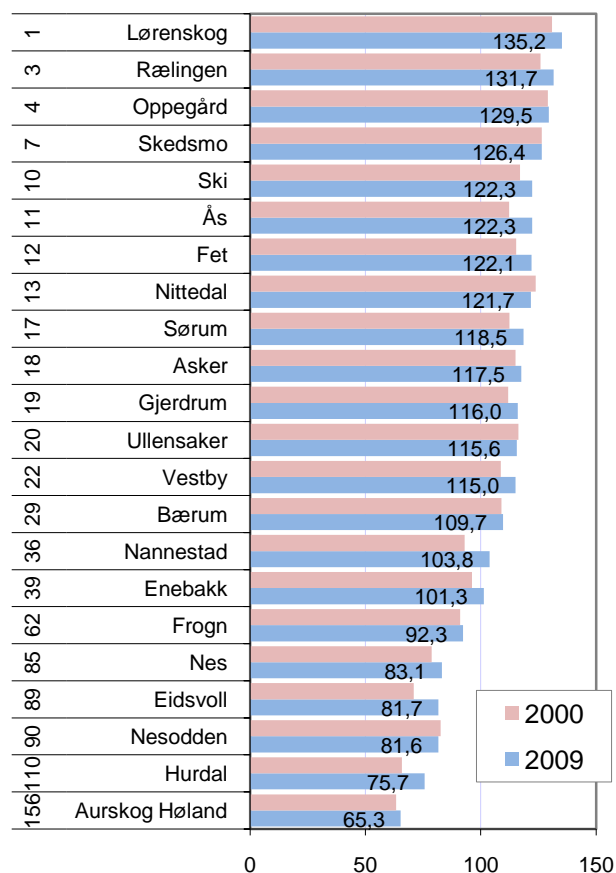
Lørenskog er den kommunen i landet med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon.

Rælingen, Oppegård, Skedsmo og Ski er også kommuner som er blant de ti kommunene i landet med høyest arbeidsmarkedsintegrasjon.

Samtlige kommuner i Akershus har høyere arbeidsmarkedsintegrasjon enn middels av norske kommuner. Grensekommunen Aurskog-Høland, som har lavest arbeidsmarkedsintegrasjon av kommunene i Akershus, er rangert som nummer 156 av 430 kommuner i landet.

Figur 21: Arbeidsmarkedsintegrasjon i regionene på et sentrale Østlandet i 2000 og 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner i 2009.

Figur 22: Arbeidsmarkedsintegrasjon i kommunene i Akershus i 2000 og 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner i 2009.

2. NæringsNM

I dette kapitlet skal vi se på utviklingen i næringslivet. I en regional utviklingskontekst er næringsutviklingen viktig for å få vekst i arbeidsplasser i privat næringsliv, for dermed å kunne trygge og stimulere bosettingen. For å måle næringsutviklingen i en kommune, ser vi på fire mål: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelseⁱⁱ.

NæringsNM	Nyetableringer	<ol style="list-style-type: none"> 1. Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året 2. Bransjustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen 3. Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	<ol style="list-style-type: none"> 4. Andel foretak med positivt resultat før skatt 5. Bransjustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen 6. Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	<ol style="list-style-type: none"> 7. Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI) 8. Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen 9. Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	<ol style="list-style-type: none"> 10. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, måler antall nyregistrerte foretak i forhold til eksisterende antall foretak i begynnelsen av året. Bransjustert etableringsfrekvens er etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak. Dette vil være etableringsfrekvensen fratrukket frekvensen av nedlagte foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir målt med tre indikatorer. Den første er andelen foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andelen lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje in-

dikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også her har vi en andre indikator som justerer for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren ”næringslivets størrelse” er antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene nyetablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

Nyetableringer

For å sammenlikne etableringsaktiviteten mellom ulike områder, bruker vi tre ulike indikatorer. *Etableringsfrekvensen* er antall nyregistrerte foretak i ett år i prosent av eksisterende foretak i begynnelsen av samme år. *Bransjejustert etableringsfrekvens* er et mål for hvor mange nyetableringer det er når vi justerer for effekten av bransjestrukturen. Den siste indikatoren for etableringer er *vekst i antall foretak*, som er etableringsfrekvensen fratrukket andelen som legges ned.

Etableringsfrekvens i Akershus

I figur 23 ser vi hvordan etableringsfrekvensen i Akershus og Norge har beveget seg siden 2001.

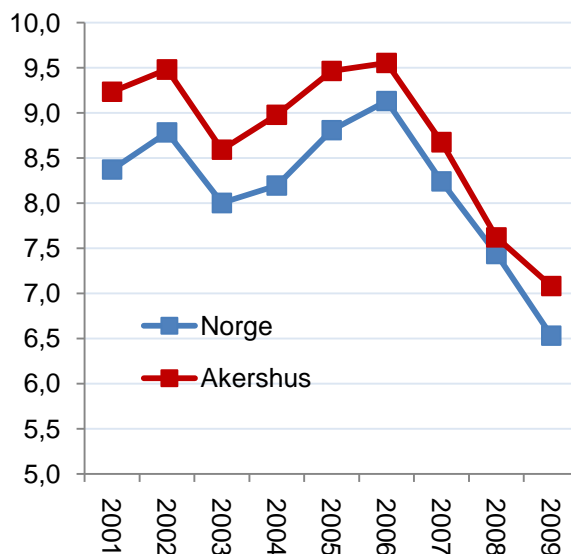
Etableringsfrekvensen i Norge har vært synkende siden 2006. Akershus har hatt den samme utviklingen.

Etableringsfrekvensen i Akershus har alltid ligget høyere enn landstallene. I 2008 var avstanden mellom Akershus og landstallene ganske liten, men i 2009 økte avstanden igjen.

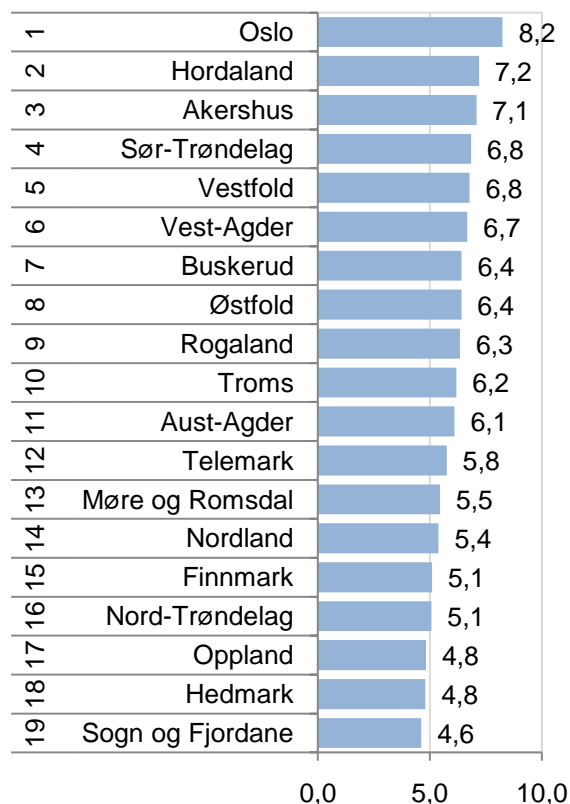
Etableringsfrekvens i fylkene

I figur 24 er etableringsfrekvensen for alle fylkene i 2009 vist. Det er en ganske stor stabilitet i rekkefølgen mellom fylkene når det gjelder etableringsfrekvens. Oslo er alltid på topp. I 2009 var Hordaland, Akershus og Sør-Trøndelag på de neste plassene.

Akershus har hatt rangeringsnummer mellom to og seks når det gjelder etableringsfrekvens de siste ti årene, og er blant de fylkene som ofte er nest best, sammen med Hordaland, Vest-Agder, Rogaland og Sør-Trøndelag.

Figur 23: Etableringsfrekvens i Akershus og Norge i perioden 2001-2009.

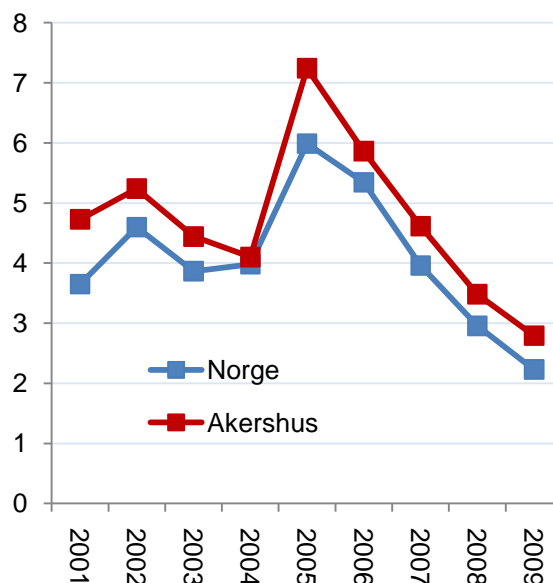
Figur 24: Etableringsfrekvens i fylkene i 2009.

Vekst i antall foretak

I figur 25 ser vi utviklingen i vekst i antall foretak. Det er det samme som etableringsfrekvensen fratrukket nedleggingsraten.

Veksten i antall foretak i Akershus har alltid ligget over veksten på landsbasis. Veksten i antall foretak reflekterer antakelig den generelle veksten i Akershus, som er høyere enn i resten av landet med hensyn til både folketall og antall arbeidsplasser.

Oslo og Akershus har et næringsliv med relativt stor utskiftning i foretaksbestanden fra år til år.

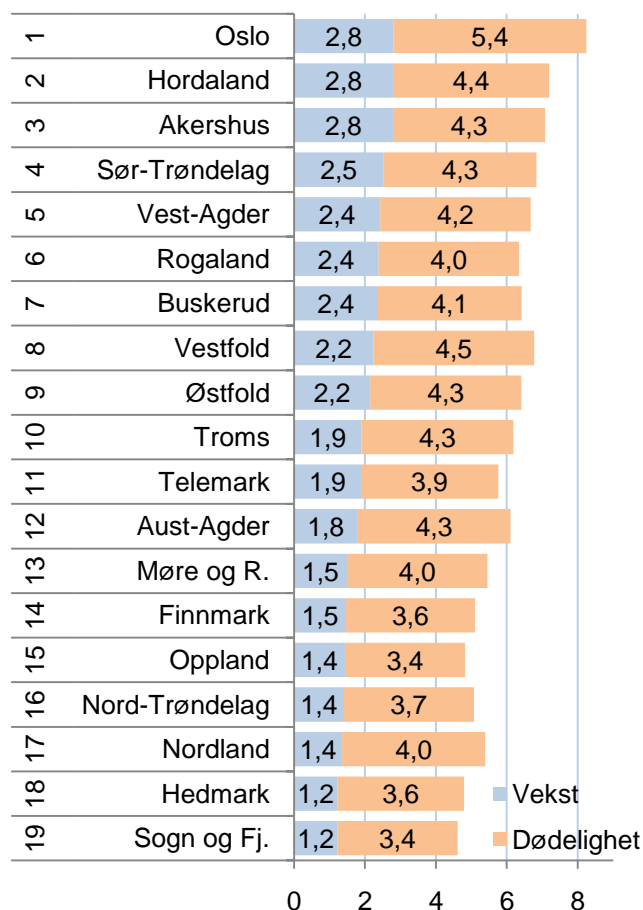

Figur 25: Årlig vekst i antall foretak i Akershus og Norge i perioden 2001-2009.

Vekst i antall foretak

I figur 26 ser vi netto tilvekst av antall foretak i fylkene, samt nedleggingsratene. Summen av disse vil være det samme som etableringsfrekvensen. Det er Oslo som har høyest vekst i antall foretak. På de neste plassene kommer Hordaland og Akershus, som har nesten samme vekst i 2009.

Akershus hadde lavere etableringsfrekvens enn Oslo og Hordaland, men hadde også lavere andel nedleggelse i 2009. Veksten i antall foretak ble dermed omtrent likt.

Figur 26: Prosentvis vekst i antall foretak i fylkene i 2009, samt prosentvis andel nedleggelse.

Betydningen av bransjestrukturen

Det er store variasjoner i etableringsfrekvens mellom ulike bransjer.

Områder som har en stor andel av næringslivet i bransjer med høy etableringsfrekvens, vil automatisk få en høyere etableringsfrekvens enn områder med mange foretak i bransjer med lav etableringsfrekvens.

Vi ønsker derfor å bruke bransjejustert etableringsfrekvens som en av indikatorene for etableringsaktiviteten. Vi beregner den bransjejusterte etableringsfrekvensen som avstanden mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens, gitt bransjestrukturen.

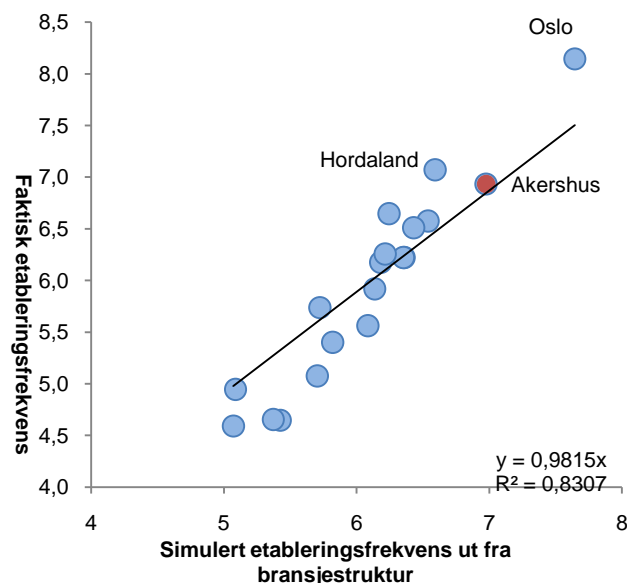
Resultatet av en slik analyse er vist i figur 27ⁱⁱⁱ. Vi ser at nesten 83 prosent av forskjellene i fylkenes etableringsfrekvens kan forklares ut fra bransjestrukturen alene. Mye av de resterende 17 prosentene forklares av forskjeller i befolkningsveksten.

Når vi skal beregne indikatoren ”bransjejustert etableringsfrekvens” vil denne være det samme som den vertikale differansen mellom fylkets posisjon i figuren og linjen.

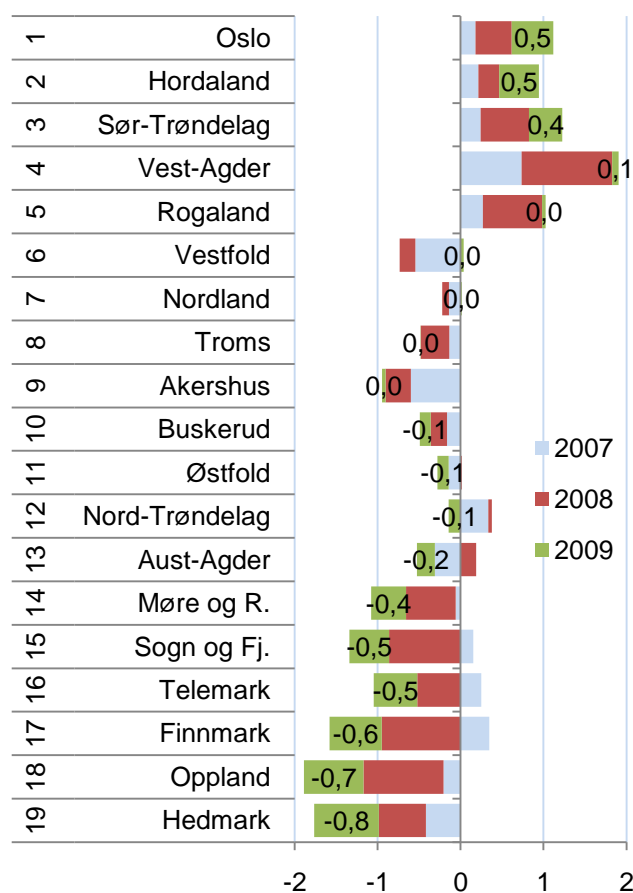
Bransjejustert etableringsfrekvens

I figur 28 ser vi hvordan fylkene kommer ut når det gjelder den bransjejusterte etableringsfrekvensen i 2009. Vi har tatt med resultatene for 2007 og 2008 også, for å vise at det er et visst mønster som går igjen.

Det er nokså tydelig at fylker med høy befolkningsvekst kommer bedre ut. Akershus kommer kanskje overraskende svakt ut, når vi vet at befolkningsveksten har vært sterk der. Kanskje er det mange av de etablerende innbyggerne som registrerer sine foretak med adresse i Oslo? For bedrifter innen handel og tjenester vil det ofte vært gunstig med lokalisering i byen.

Figur 27: Sammenhengen mellom faktisk etableringsfrekvens i 2009 og forventet etableringsfrekvens gitt bransjestrukturen i fylkene.

Figur 28: Bransjejustert etableringsfrekvens for fylkene i 2007, 2008 og 2009. Tallene til venstre er rangering blant fylkene for 2009.

Etableringer i regionene

For å oppsummere resultatene har vi laget en etableringsindeks, der vi har brukt de tre delindikatorerne til en samlet etableringsindeks. Vi har summert rangeringsnumrene for å komme fram til de regionene som er best samlet sett når det gjelder etableringsfrekvens, vekst i antall foretak og bransjustert etableringsfrekvens.

Øvre Romerike gjorde det best av regionene på Østlandet i 2009 og var fjerde beste region i landet.

Nedre Romerike er fjerde beste etableringsregion på Østlandet og nummer 11 av de 83 regionene i landet.

Follo er like bak på 12. plass. Follo har høyest vekst i antall foretak av alle regionene i landet.

Akershus Vest er nummer 28 av de 83 regionene i landet.

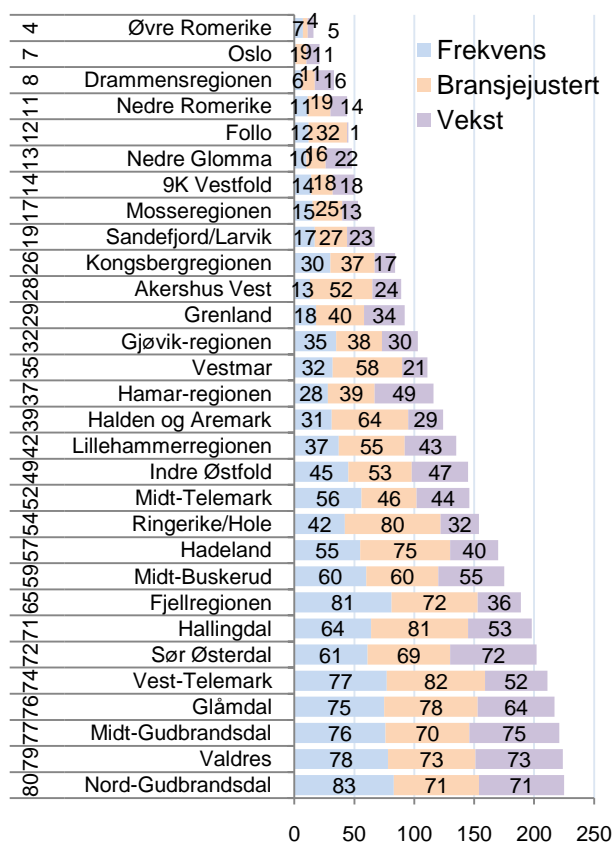
Regionenes utvikling på etableringsindeksen

I figur 30 ser vi regionene utvikling på etableringsindeksen^{iv}.

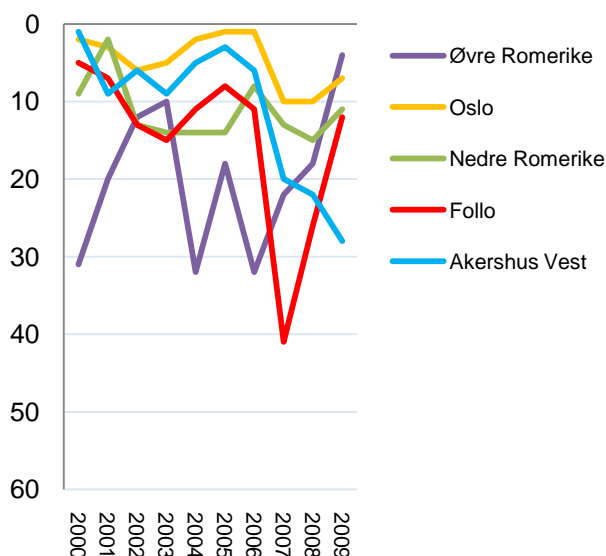
Øvre Romerike var best av regionene i Akershus i 2009, men har tidligere ikke hatt spesielt høy etableringsaktivitet. Oslo har pleid å komme best ut av disse regionene.

Akershus Vest var blant regionene med høyeste etableringsaktivitet tidligere, men har sunket ganske mye på etableringsindeksen de siste årene.

Follo hadde lav etableringsaktivitet i 2007, men har hatt en bedring de siste to årene.

Figur 29: Etableringsindeksen for regionene på Østlandet. Rangeringer blant de 83 regionene i landet med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorerne er vist i figuren og rangering for den samlede etableringsindeksen i 2009 er vist til venstre.

Figur 30: Regionene i Akershus sin utvikling på etableringsindeksen i perioden 2000-2009.

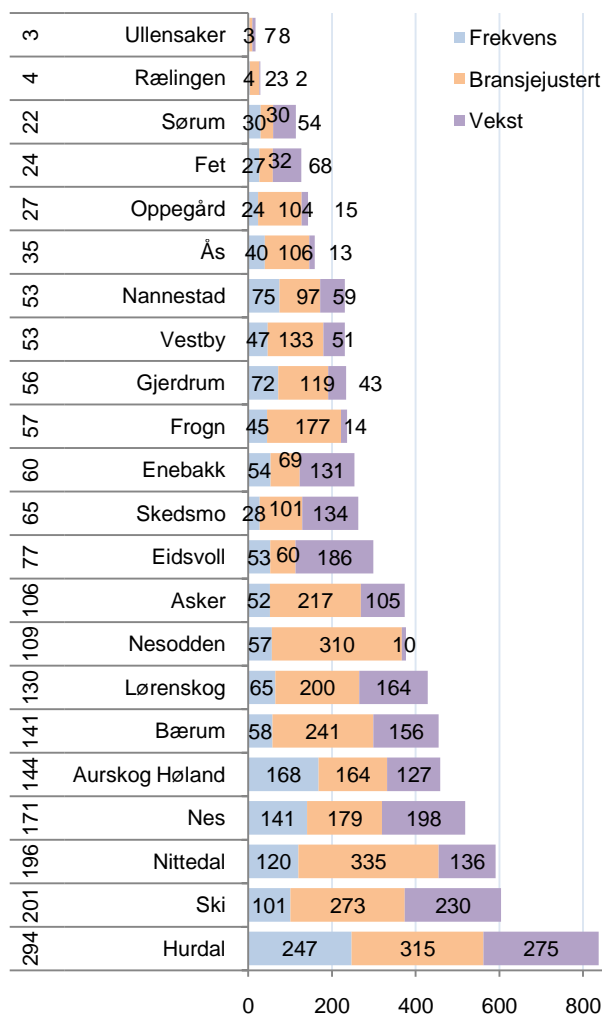
Etableringsindeksen for kommunene

Akershus har mange kommuner som er høyt opp på etableringsindeksen for kommuner i 2009.

Ullensaker er nummer tre i landet, mens Rælingen er nummer fire.

11 andre kommuner fra Akershus er blant de 100 beste etableringskommunene i landet i 2009.

Det er bare Hurdal som er under middels av norske kommuner på etableringsindeksen.

Figur 31: Etableringsindeksen for kommunene i Akershus. Rangering blant de 430 kommunene i landet med hensyn til de tre ulike etableringsindikatorerne er vist i figuren og rangering for den samlede etableringsindeksen i 2009 er vist til venstre.

Lønnsomhet

Vi måler lønnsomheten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er *andel foretak med positivt resultat før skatt*. Andel lønnsomme foretak varierer mellom bransjer. Den andre indikatoren er derfor *andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for bransjestrukturen i regionene*. Den tredje indikatoren er *andel foretak med positiv egenkapital*. Den endelige lønnsomhetsindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre lønnsomhetsindikatorer.

Andel lønnsomme foretak

Andel lønnsomme foretak i Norge falt sterkt fra 2007 til 2008. Nivået i 2008 ble likt med det forrige bunnåret 2001.

I 2009 økte andelen lønnsomme bedrifter med over fire prosent. Vi skal se senere at andel bedrifter med vekst sank, men likevel greide de fleste bedriftene å tilpasse seg lavkonjunkturen og bedre lønnsomheten.

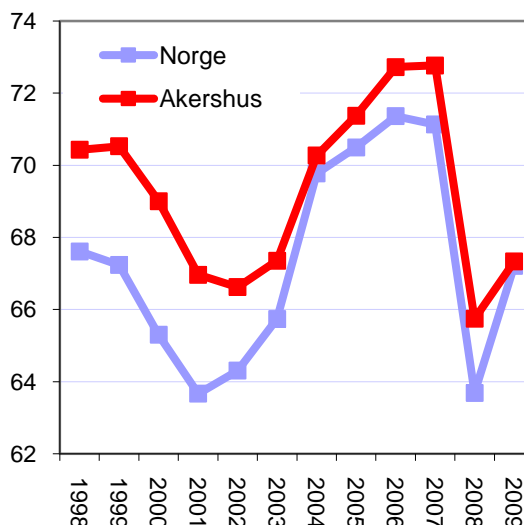
Andel lønnsomme foretak i Akershus har ligget over landsgjennomsnittet i alle årene. I 2009 ble forskjellen svært liten. 67,3 prosent av foretakene i Akershus hadde overskudd dette året, mot 67,2 prosent i Norge.

Lønnsomhet i fylkene

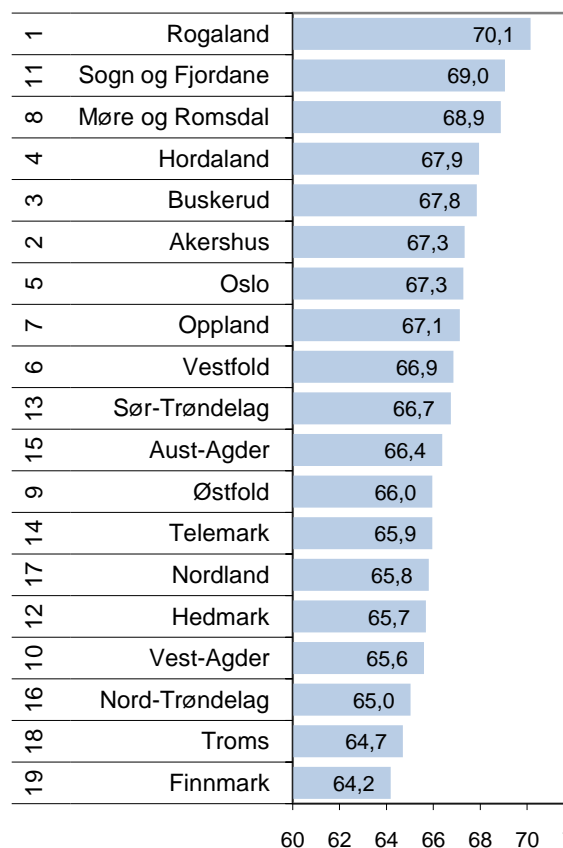
Rogaland hadde den høyeste andelen lønnsomme foretak av alle fylkene i 2009, for sjuende år på rad. Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal har hatt kraftige klyv opp på lønnsomhetsrangeringen, og fikk sine beste plasseringer noensinne i 2009.

Akershus ble rangert på sjetteplass i 2009.

Ser vi på gjennomsnittlig lønnsomhet de siste fem årene, er Akershus rangert som nummer to av 19 fylker.

Figur 32: Andel foretak med positivt resultat før skatt i Akershus og Norge i perioden 1998-2009.

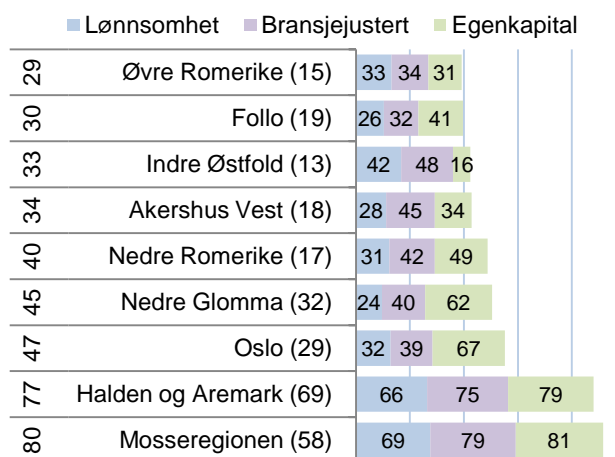
Figur 33: Andel foretak med positivt resultat før skatt i fylkene i 2009. Rangering blant fylkene for siste fem år er vist helt til venstre.

Lønnsomhetsindeksen for regioner

Lønnsomhetsindeksen er sammensatt av tre indikatorer: Andel foretak med positivt resultat før skatt, bransjjustert andel lønnsomme foretak, og andel foretak med positiv egenkapital.

Regionene i Akershus hadde noe bedre lønnsomhet enn gjennomsnittet i 2009, men ikke spesielt god lønnsomhet. Øvre Romerike hadde best lønnsomhet og ble rangert som nummer 29, mens Nedre Romerike hadde dårligst lønnsomhet og ble rangert som nummer 40.

Regionene i Akershus har pleid å ha bedre lønnsomhet tidligere.

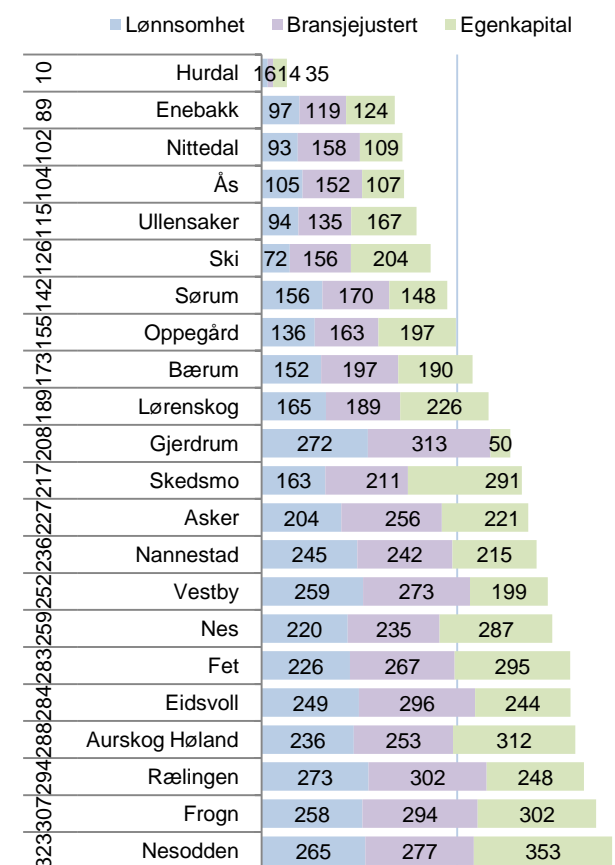

Figur 34: Lønnsomhetsindeksen for regionene på det sentrale Østlandet. Tallene i figuren er rangeringsnummer blant de 83 regionene i landet for de tre lønnsomhetsindikatorerne, helt til venstre rangeringsnummer for lønnsomhetsindeksen 2009 og i parentes rangering for lønnsomhetsindeksen for 2005-2009.

Lønnsomhetsindeksen for kommuner

Hurdal hadde best lønnsomhet i næringslivet av kommunene i Akershus i 2009, og ble nummer 10 i landet. Hurdal har færrest antall bedrifter av alle kommunene i fylket. Enebakk ble nummer 89 på lønnsomhetsindeksen. Det var bare disse to kommunene i Akershus som var blant de 100 kommunene med høyeste lønnsomhet i landet.

Frogn og Nesodden hadde lavest lønnsomhet i næringslivet i Akershus.

Figur 35: Lønnsomhetsindeksen for kommunene i Akershus. Tallene i figuren er rangeringsnummer blant de 430 kommunene i landet for de tre lønnsomhetsindikatorerne, og helt til venstre rangeringsnummer for lønnsomhetsindeksen 2009.

Vekst

Vi måler veksten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er *andel foretak med realvekst*. Den andre indikatoren er *andel vekstforetak, justert for bransjestrukturen i regionene*. Den tredje indikatoren er *andel foretak med vekst i verdiskapingen*. Den endelige vekstindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre vekstindikatorene.

Andel vekstforetak

Andel vekstforetak i Norge var historisk høyt i 2007, da 65,2 prosent av foretakene hadde omsetningsvekst høyere enn prisstigningen. Andelen vekstforetak sank bratt i 2008, og sank videre i 2009, da det var 47,5 prosent vekstforetak. Andelen vekstforetak i 2009 er det laveste som er målt.

I Akershus har andelen vekstforetak sunket mer enn gjennomsnittet de siste to årene.

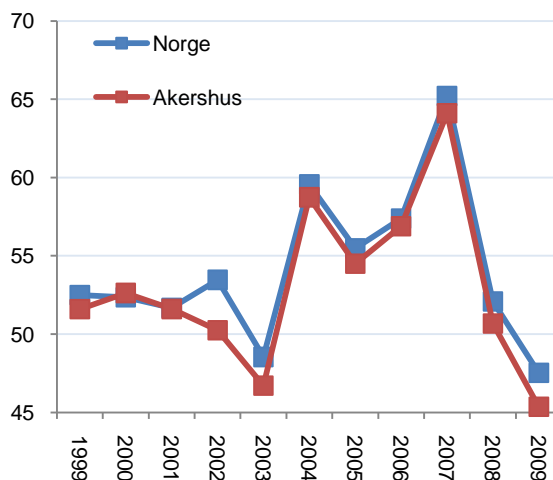
Andel vekstforetak i fylkene

Sogn og Fjordane og Nordland kom noe overraskende på topp for andel vekstforetak i 2009. Sogn og Fjordane var eneste fylke hvor det var over 50 prosent vekstforetak i 2009.

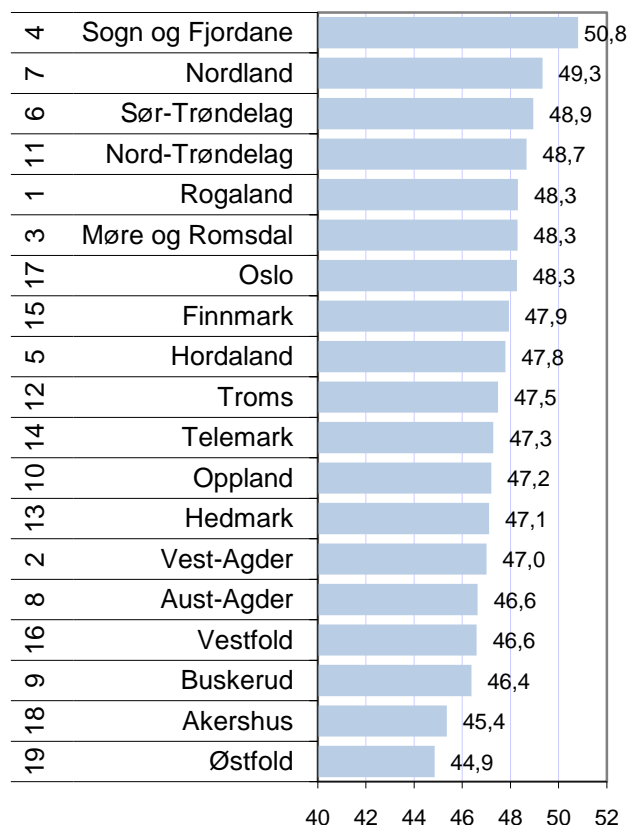
Rogaland har høyest andel vekstforetak de siste fem årene, fulgt av Vest-Agder og Møre og Romsdal.

Akershus kom nest sist blant fylkene i 2009 for andel vekstforetak. Akershus er også nest sist for andel vekstforetak de siste fem årene.

Akershus har sterk vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet, noe som står i sterk kontrast til andel vekstforetak. Kanskje veksten i Akershus er konsentrert til de største foretakene? I denne målingen teller små og store bedrifter likt.

Figur 36: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i Akershus og Norge i perioden 1999-2009.

Figur 37: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen i fylkene i 2009. Rangering blant fylkene for siste fem år er vist helt til venstre.

Vekst i regionene

Vekstindeksen har tre indikatorer for vekst: Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen, bransjustert andel vekstforetak og andel foretak med vekst i verdiskaping.

Av regionene på det sentrale Østlandet er det Oslo som gjør det best når det gjelder vekst i 2009.

Akershus Vest er nest best på det sentrale Østlandet. Både Oslo og Akershus Vest har gjort det dårlig på denne indikatoren tidligere, og er rangert blant de dårligste for de siste fem årene.

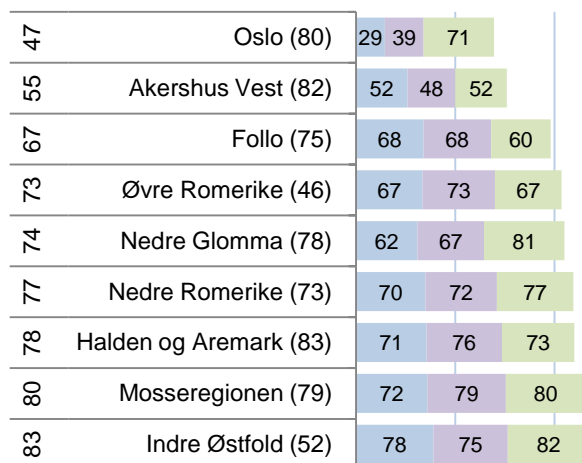
Follo, Øvre Romerike og Nedre Romerike gjorde det også ganske dårlig på vekstindeksen.

Vekst i kommunene

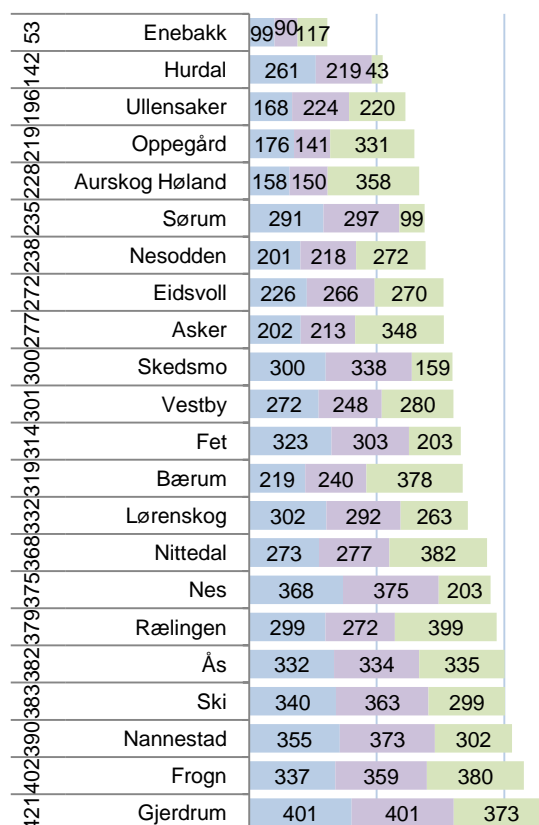
Enebakk er den eneste av kommunene i Akershus som er blant de 100 beste på vekstindeksen i 2009.

Hurdal og Ullensaker er bedre enn middels, mens alle de andre kommunene i Akershus er under middels av kommunene i landet.

■ Vekst oms ■ Bransjustert ■ Verdiskaping

Figur 38: Vekstindeksen for regionene på det sentrale Østlandet. Tallene i figuren er rangeringsnummer blant landets 83 regioner for de tre vekstindikatorene, helt til venstre rangering for vekstindeksen for 2009 og i parentes rangering for vekstindeksen for 2005-2009.

Figur 39: Vekstindeksen for kommunene i Akershus. Tallene i figuren er rangering blant landets 430 kommuner for de tre vekstindikatorene, og helt til venstre rangering for vekstindeksen 2009.

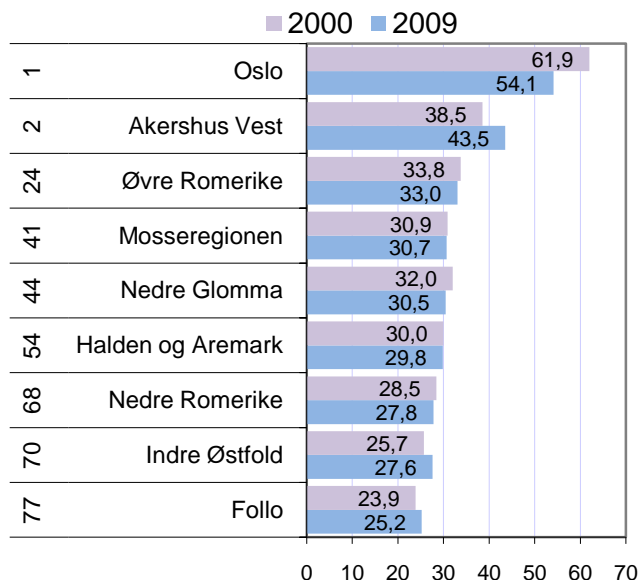
Næringslivets størrelse

I NæringsNM er næringslivets relative størrelse den siste indikatoren vi måler. Dette måles med antall arbeidsplasser i privat næringsliv som prosent av antall innbyggere. Dette kalles også ”nærings tetthet”.

Oslo har høyest nærings tetthet av alle regionene i landet, mens Akershus Vest er nummer to.

Øvre Romerike har høyere nærings tetthet enn middels av regionene, og er rangert som nummer 24.

Nedre Romerike og Follo har lite næringsliv i forhold til folketallet.

Figur 40: Antall arbeidsplasser i næringslivet i prosent av antall innbyggere i regionene på det sentrale Østlandet i 2000 og 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner i 2009.

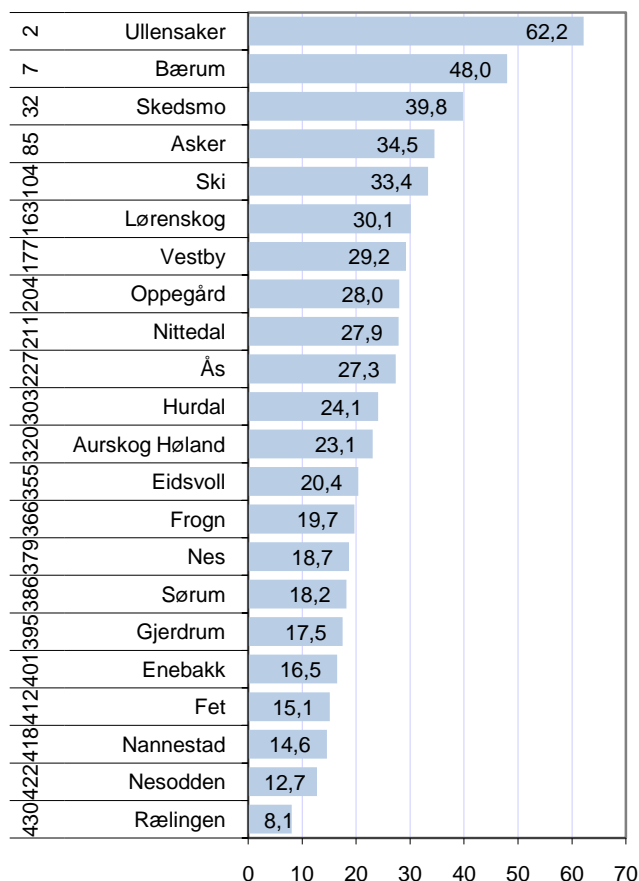
Nærings tetthet i kommunene

Ullensaker har høyest nærings tetthet i Akershus, og nest høyest nærings tetthet av alle kommunene i landet, bare slått av Sola.

Bærum er nummer sju i landet i 2009. Bærum har stadig rykket opp på rangeringen og var nummer 20 i 2000.

Skedsmo, Asker og Ski har også ganske høy nærings tetthet.

Akershus har en del kommuner med svært lav nærings tetthet. Nesodden og Rælingen er blant de ti kommunene i landet med lavest nærings tetthet. Rælingen er helt sist.

Figur 41: Antall arbeidsplasser i næringslivet i prosent av antall innbyggere i kommunene i Akershus i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner.

NæringsNM

NæringsNM er en rangering av kommuner, regioner og fylker basert på de indeksene som er presentert i dette kapitlet. Telemarksforsking har utarbeidet NæringsNM for NHO de siste sju årene. Formålet er å komme fram til et mål som forteller hvordan næringslivet gjør det samlet sett i en region.

For å rangere fylkene bruker vi en enklere indeks basert på etableringsfrekvens, andel lønnsomme foretak og andel vekstforetak. Disse indikatorene er transformert til et tall mellom 0 og 10, der 0 er dårligste fylke og 10 er beste fylke.

Oslo kom best ut av fylkene i 2009, etter at Rogaland har vært beste fylke de fire foregående årene.

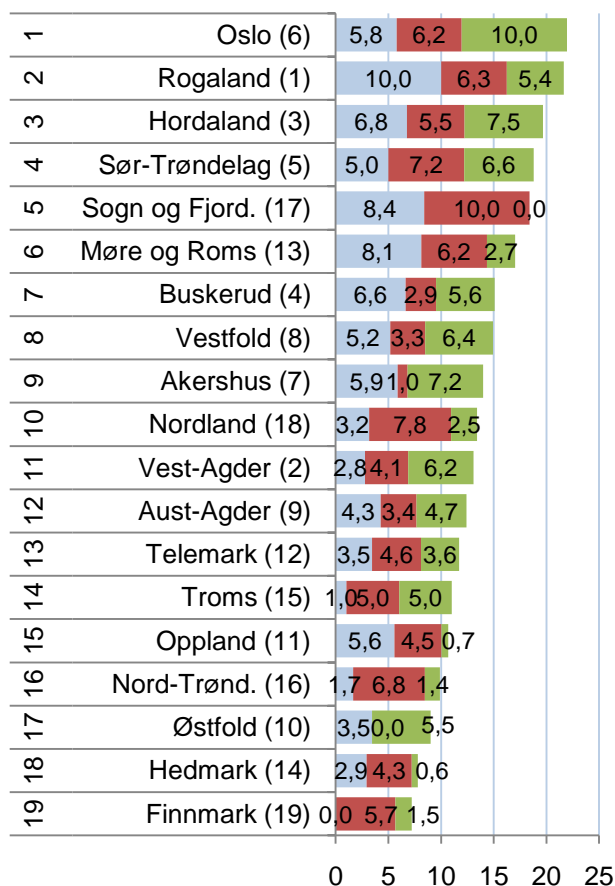
Akershus kom ut som nummer ni i 2009. Akershus gjør det godt med hensyn til lønnsomhet og nyetableringer, men dårlig for vekst.

Utviklingen til Akershus

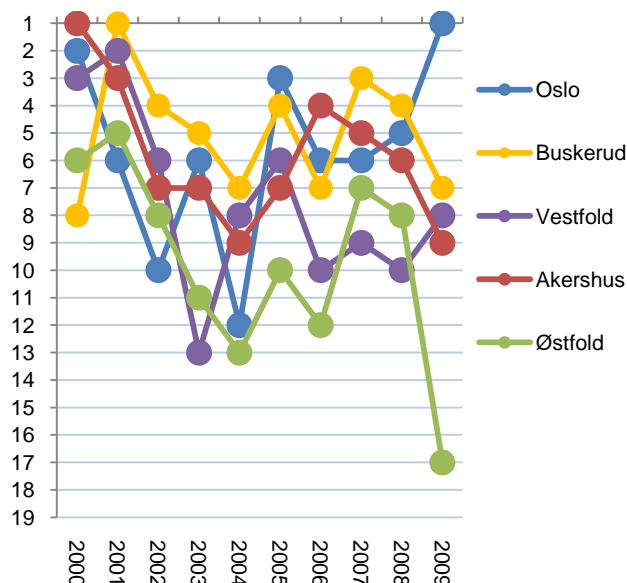
Akershus hadde sin beste plassering i 2000, da fylket kom på en førsteplass.

Svakeste plassering var i 2004 og 2009, da Akershus ble nummer ni.

■ Lønnsomhet ■ Vekst ■ Nyetableringer

Figur 42: NæringsNM for fylkene basert på tall fra 2009. Tallene i parentes angir rangering for perioden 2005-2009.

Figur 43: Akershus og nabofylkers rangering i NæringsNM i perioden 2000-2009.

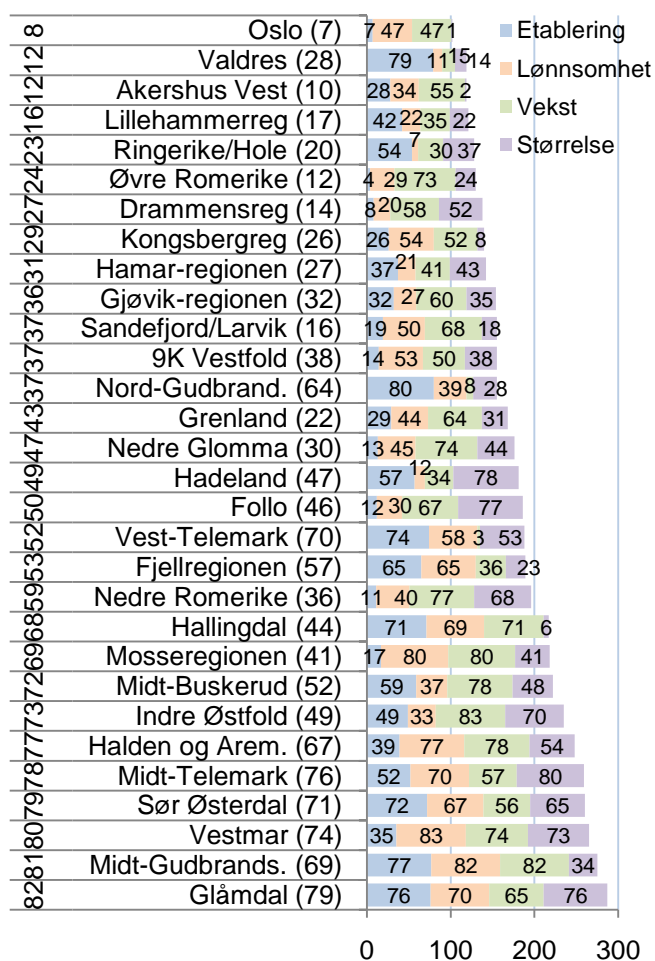
NæringsNM for regioner

I figur 44 er resultatene for regionene på Østlandet vist. Oslo ble beste region på Østlandet med sin åttendeplass. Valdres kom på en overraskende andreplass på Østlandet i 2009, som var delt med Akershus Vest.

Oslo og Akershus Vest er blant de ti beste regionene i landet for de fem siste årene. Akershus Vest ble nummer 12 siste år.

Øvre Romerike ble nummer 24.

Follo og Nedre Romerike ble rangert under middels av regionene i 2009, som henholdsvis nummer 50 og 59.

Utviklingen i regionene

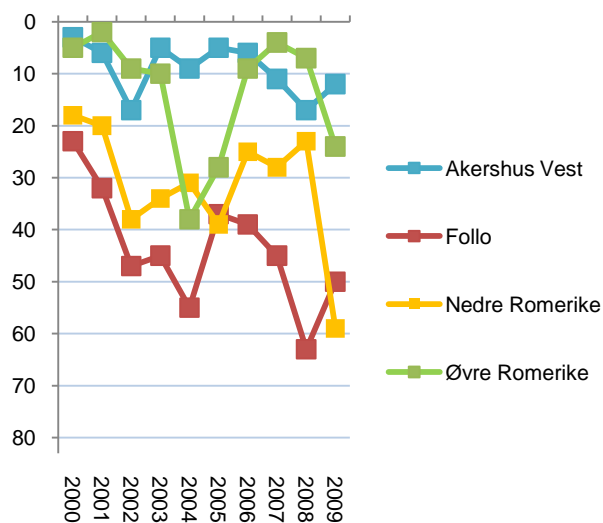
Vi kan se i figur 45 at Akershus Vest alltid har skåret høyt i NæringsNM. Svakeste plassering for Akershus Vest har vært 17. plass i 2002 og 2008.

Øvre Romerike har hatt mer variable resultater. I 2009 gikk Øvre Romerike mye tilbake, og ble nummer 24. Svakeste plassering for Øvre Romerike er en 38. plass i 2004.

Nedre Romerike har aldri tidligere vært i nedre halvdel blant regionene. 59. plassen i 2009 er den klart dårligste noensinne.

Follo har ofte vært dårligst av regionene i Akershus. I 2009 fikk Follo en liten oppgang fra året før, og ble bedre rangert enn Nedre Romerike.

Figur 44: NæringsNM for regionene på Østlandet. Rangering blant landets 83 regioner i 2009 til venstre, og rangering siste fem år i parentes. Rangering for de fire indeksene i figuren.

Figur 45: Rangeringene til regionene i Akershus i NæringsNM i perioden 2000-2009.

NæringsNM for kommunene

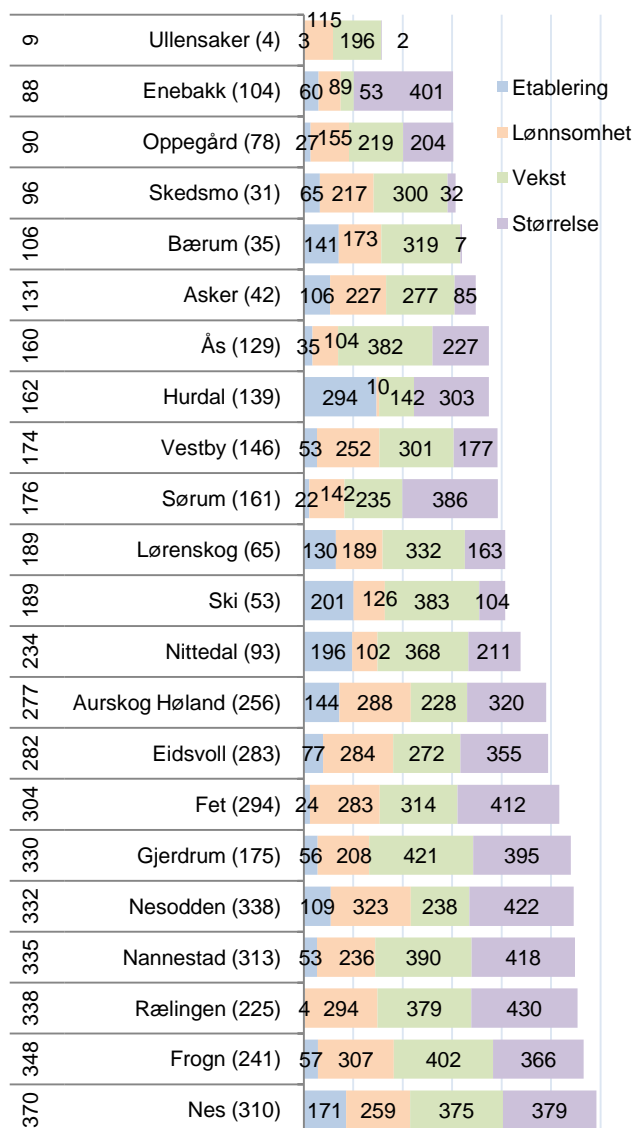
Ullensaker ble beste kommune i Akershus i 2009. Ullensaker har en serie gode resultater fra NæringsNM de siste årene, og ble beste-kommune i hele landet i 2007, og nest beste kommune i 2000 og 2001.

Enebakk ble nest beste kommune i Akershus i 2009 med en 88. plass.

Oppegård og Skedsmo kom også blant de 100 beste kommunene i landet i 2009.

Hvis vi ser på resultatene for hele den siste femårsperioden, er det Ullensaker, Skedsmo, Bærum og Asker som er best.

Rælingen, Frogn og Nes ble dårligst av kommunene i Akershus i 2009.

Figur 46: Resultater fra NæringsNM for kommunene i Akershus. Rangering blant landets 430 kommuner i 2009 til venstre, rangering siste fem år i parentes, rangering for de fire indeksene i figuren.

3. Attraktivitetsbarometeret

Telemarksforskning har publisert Attraktivitetsbarometeret siden 2006. Attraktivitetsbarometeret er en metode for å identifisere regioner og kommuner som trekker til seg innflyttere i høyere grad enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Slike steder vil få vekst i lokale arbeidsplasser på grunn av høyere befolkningsgrunnlag i neste periode. Attraktivitet med hensyn til bosetting vil da bli en vekstfaktor som kommer i tillegg til vekst i arbeidsplasser.

Attraktivitetsbarometeret tar utgangspunkt i sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst. I figur 47 har vi vist arbeidsplassvekst og netto innenlands flytting i 83 regioner i Norge for perioden 2007-2009.

Den svarte linjen i diagrammet viser den forventede nettoflyttingen gitt arbeidsplassveksten. Attraksjonsindeksen er differansen mellom forventet og observert nettoflytting, som kan leses som den vertikale avstanden mellom den faktiske nettoflytting og forventningslinjen. Differansen viser hvor mye nettoflytting en kommune faktisk har hatt fratrukket forventet nettoflytting gitt arbeidsplassveksten. Tallet kan tolkes som hvor høy prosentvis vekst regionen har hatt i folketallet i perioden på grunn av regionens attraktivitet.

Regioner som Øvre og Nedre Romerike, Mosseregionen, Halden/Aremark og Nedre Glomma har alle mye høyere innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsi. Dette er regioner som trekker til seg innflyttere av andre årsaker enn arbeidsplassvekst.

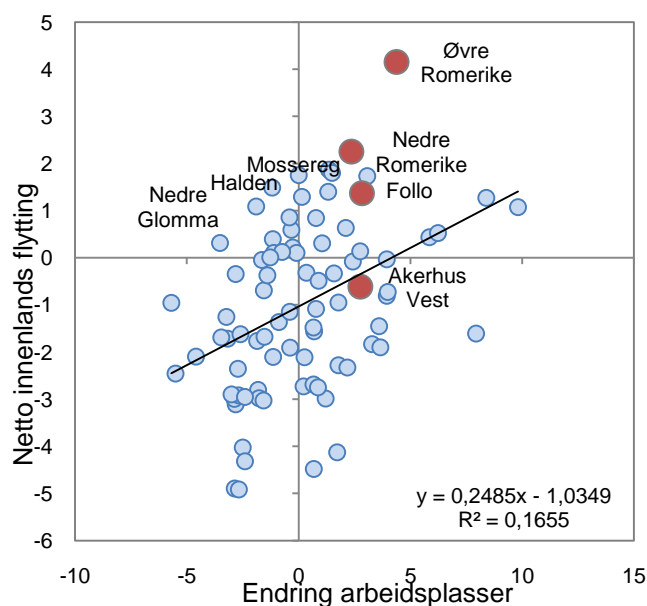
I figur 48 ser vi hvordan regionene på det sentrale Østlandet skårer på attraktivitetsindeksen de siste tre periodene.

Øvre Romerike har vært mest attraktiv av alle regionene i landet de siste tre treårsperiodene.

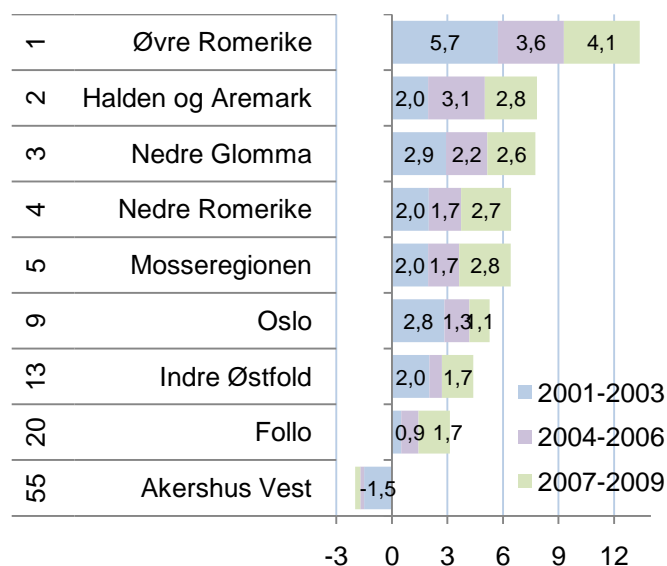
Nedre Romerike har vært den fjerde mest attraktive region i samme periode.

Follo er nummer 20 i landet, men har stadig blitt mer attraktiv.

Akershus Vest har hatt under middels bostedsattraktivitet. Akershus Vest har hatt sterk økning i antall arbeidsplasser i regionen, men lite areal for boligbygging. Dermed har ikke det blitt så mye innflytting som arbeidsplassveksten skulle tilsi.

Figur 47: Regionene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i perioden 2007-2009.

Figur 48: Attraktivitetsindeksen for regionene på det sentrale Østlandet i de siste tre periodene. Rangering blant de 83 regionene i landet for periodene samlet til venstre.

Attraktivitetsbarometeret for kommuner

Attraktivitetsbarometeret for kommuner er laget etter samme metode som for regioner. Sammenhengen mellom nettoflytting og arbeidsplassvekst er svakere for kommuner enn for regioner. Noe av forklaringen på dette er at det er mindre tilfeldige utslag på regionnivå. På kommunenivå vil også mye av effekten av vekst i arbeidsplasser "lekke" til nabo-kommuner i samme region gjennom pendling. For kommuner blir derfor bostedsattraktivitet viktigere enn for regioner.

Nesten alle kommunene i Akershus ligger til høyre og har dermed hatt god arbeidsplassvekst. Alle kommunene ligger over streken, og er dermed også attraktive.

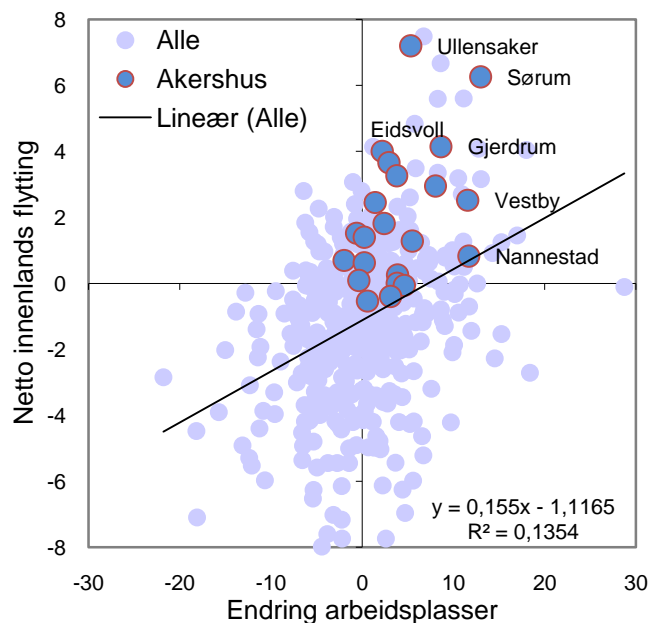
Ullensaker og Sørum har høyest netto innflytting, mens Sørum, Nannestad og Vestby har høyest arbeidsplassvekst.

Attraktivitet i kommunene

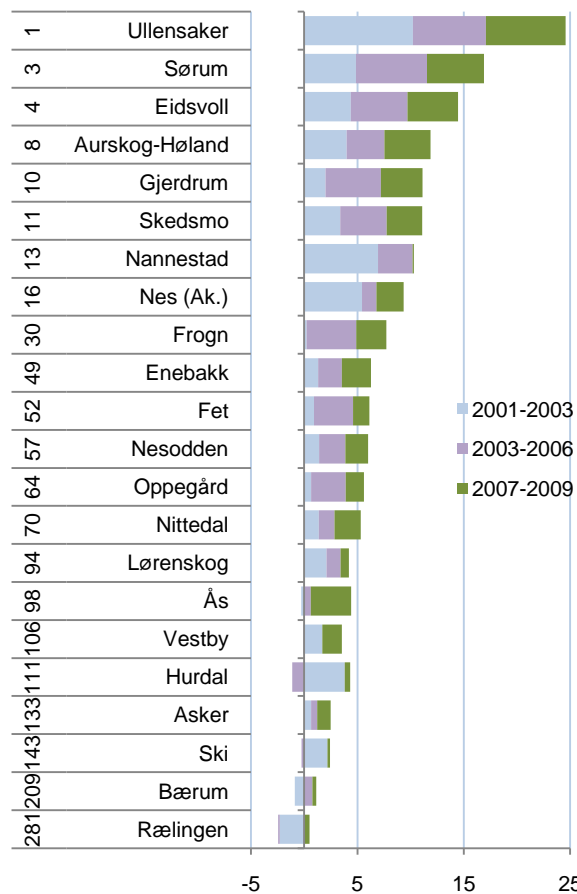
Ullensaker har vært den mest attraktive kommunen i landet de siste ni årene. Rennesøy har imidlertid vært mest attraktiv i siste treårsperiode. Vi kan se at den samlede attraktivitetsindeksen er nesten 25 for Ullensaker. Det betyr at Ullensaker har fått en ekstra netto innflytting som tilsvarer 25 prosent av folketallet de siste ni årene på grunn av bostedsattraktivitet.

Sørum er nummer tre, mens Eidsvoll er nummer fire. Akershus har fem av de ti mest attraktive kommunene i landet.

Rælingen er eneste kommune i Akershus som har vært under middels attraktiv de siste ni årene. Dette skyldes lav innflytting til Rælingen i den første perioden.

Figur 49: Kommunene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i perioden 2007-2009.

Figur 50: Attraktivitetsindeksen til kommunene i Akershus de siste tre periodene. Rangering blant de 430 kommunene i landet for periodene samlet til venstre.

3.1 Hva forklarer bostedsattraktivitet?

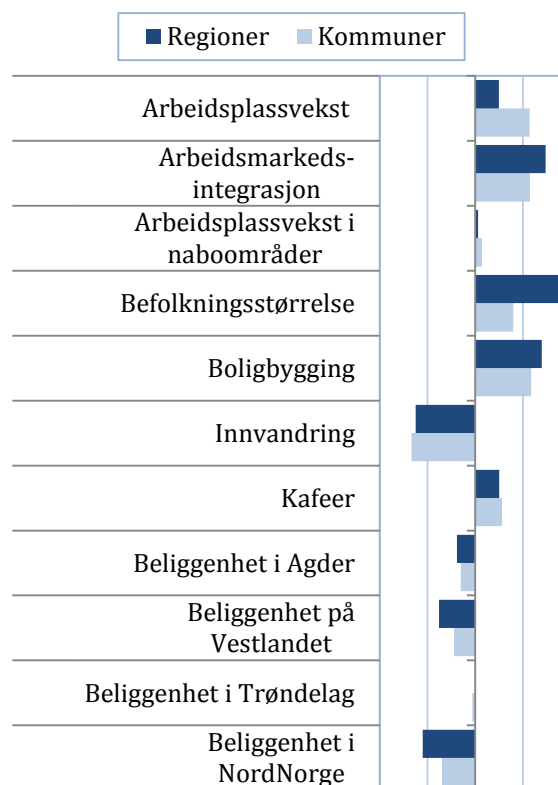
Figur 51 viser faktorer som vi har funnet har sammenheng med nettoflytting, og antar påvirker attraktivitet. Lengden på søylene viser hvor stor forklaringskraft de enkelte faktorene har, og retningen til søylene viser om faktorene har positiv eller negativ sammenheng med flyttestrømmene.

Arbeidsmarkedsfaktorer

Arbeidsplassvekst i egen kommune har sterk sammenheng med flyttebalansen i kommunen. Arbeidsplassvekst i egen region har også en positiv effekt, men er noe mindre viktig. Arbeidsplassvekst i nabokommuner og nabo-regioner har en svak, men positiv betydning for flyttebalansen. Arbeidsmarkedsintegrasjon er derimot en viktig faktor for nettoflytting og attraktivitet. Denne indikatoren viser hvor godt kommunen eller regionen er integrert med omliggende bo- og arbeidsmarked, og sier noe om mulighetene for å pendle. Gode pendlingsmuligheter er noe som gjør det mulig å bosette seg eller bli boende i et område. God tilgang til arbeidsmarked er positivt for bosettingen, uavhengig om arbeidsmarkedet er i egen kommune eller region.

Befolkningsstørrelse

Sentrale steder med en stor befolkningsstørrelse har høy innflytting. Flyttemønsteret går i retning steder med en allerede stor befolkning, og befolkningsstørrelse i seg selv kan være en tiltrekkende faktor. Byer er spesielt attraktive for unge voksne, mens mindre kommuner i omlandet til byer er attraktive for familier. Samtidig er høy befolkningsstørrelse et resultat av at stedet historisk sett har vært attraktivt.

Figur 51: Faktorer som har sammenheng med nettoflytting.

Boligmarked

Boligbygging i et område viser om det er tilgjengelige boliger for innflyttere, og er en viktig forklaring på steders attraktivitet. Kommuner med høy boligbygging er mer attraktive. Høy attraktivitet fører til høyere etterspørsel etter boliger og dermed mer boligbygging, men samtidig er tilgjengelige boligtomter antagelig også en attraktivitetsfaktor i seg selv. Mangel på boliger og høye priser i sentrale områder tvinger mange til å bosette seg i nærliggende kommuner, og mange av kommunene med høy boligbygging er små kommuner som ligger i nærheten av større byer. Kommuner kan gjennom sentrums- og arealplanlegging påvirke hvor attraktivt det er å bygge boliger.

Kaféfaktoren

Kaféfaktoren har en klar, positiv sammenheng med nettoflytting. Kaféfaktoren viser hvor stor andel av befolkningen som er ansatt i kafeer, restauranter og puber, og kan være en indikator på at det eksisterer mange sosiale møteplasser. Dette kan være en faktor som tiltrekker og holder på befolkningen, men høy innflytting fører til en ung og antageligvis mer urban befolkning som etterspør og skaper slike tilbud. Denne positive sammenhengen gjelder for alle typer steder, både sentrale og mindre sentrale.

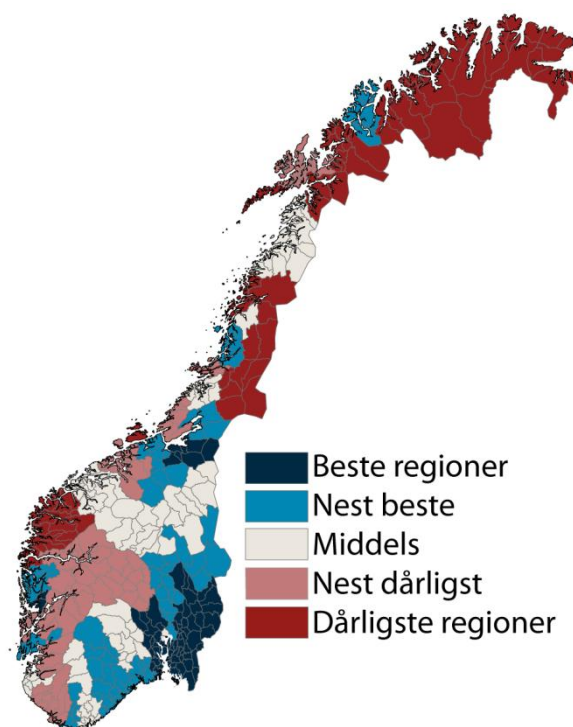
Innvandring

Innvandring har en sterk, negativ sammenheng med nettoflytting. Dette er på grunn av at innvandrere er mer mobile, og ofte flytter videre til et annet sted i Norge etter første bo-setting. Når de flytter videre, blir dette registrert som innenlands flytting. Høy innvandring fører til lav attraktivitet, siden de kommunene som tar i mot mange innvandrere ofte har høy utflytting i neste omgang. I denne sammenhengen blir høy innvandring en årsak til lav attraktivitet. På den andre siden har noen steder høy attraktivitet på grunn av at mange innvandrere har flyttet dit. Dette ser man for eksempel i mange kommuner sentralt på Østlandet, siden innvandrere ofte flytter til mer sentrale kommuner. Her vil den store innvandrerbefolkningen være et resultat av at kommunene har vært attraktive for innvandrerbefolkningen i andre norske kommuner. Den høye mobiliteten til innvandrere fører til at innvandrers flyttemønster har en sterk påvirkning på attraktivitetsindeksen. Kommunene med høyest innflytting av innvandrerbefolkningen har samtidig høye plasseringer på attraktivitetsindeksen, mens kommunene med høyest utflytting av innvandrerbefolkningen også har lav attraktivitet. Det er derfor viktig for et sted å fremstå attraktiv for innvandrere. Innvandrerbefolkningen er derimot ikke en ensartet gruppe, og det ser ut til å være forskjell ut fra blant annet innvandringsgrunn. Å ha en høy andel innvandrere fra typiske flyktningland bidrar negativt, siden mange av disse vil flytte til en annen kommune, mens det

ikke er slik for innvandrere fra arbeidsinnvandringsland.

Regional lokalisering

Det er systematiske regionale forskjeller i attraktivitet mellom landsdelene, som figur 52 viser. Spesielt steder i Nord-Norge har en systematisk dårlig flyttebalanse sammenliknet med steder på Østlandet. Dette vil si at selv om alle andre faktorer skulle være like, vil kommuner og regioner i Nord-Norge allikevel ha en dårligere flyttebalanse. Steder på Vestlandet og Sørlandet har også dårligere flyttebalanse sammenliknet med Østlandet. Beliggenhet i Trøndelag skiller seg derimot ikke systematisk fra Østlandet.

Figur 52: Attraktivitetsbarometeret for regioner for perioden 2007-2009.

Hva fanger bostedsattraktivitet ikke opp?

De forklaringsfaktorene vi har funnet, viser seg å ha rimelig stor forklaringskraft, de kan forklare en stor andel av variasjonen i flytting. Allikevel mener vi det er flere gode grunner til å utvide attraktivitetsbegrepet og metoden for å måle attraktivitet.

Ett av de viktigste funnene fra arbeidet med bostedsattraktivitet er at arbeidsmarkedsfaktorene er sentrale som forklaringsfaktorer for variasjon i flytting og bostedsattraktivitet. Kunnskapen om at arbeidsplasser er viktig for bosetting er i seg selv ikke spesielt overraskende. For at det skal være relevant for regionalt utviklingsarbeid, er det behov for å analysere nærmere *hva* slags arbeidsplasser som er viktige.

Attraktivitetsbarometeret peker videre på at det ikke kun er arbeidsmarkedet i egen kommune som er viktig, men hvor godt arbeidsmarkedet i regionen er og hvor integrert bo- og arbeidsmarkedsområdene er.

En konsekvens av metoden for å måle bostedsattraktivitet, som ofte vekker motforestillinger, er at metoden favoriserer mindre bostedskommuner i utkanten av sterke arbeidsmarkedsregioner. Disse kommunene har kanskje selv ikke jobbet aktivt med næringsutvikling, men er attraktive som en konse-

kvens av at de er lokalisert i nærheten av andre sterke arbeidsmarkedskommuner. En annen gruppe kommuner som kan komme godt ut på attraktivitetsbarometeret er kommuner som har hatt sterk nedgang i arbeidsplasser, men likevel beholdt en stor andel av befolkningen. Det kan stride mot folks oppfatning av attraktivitetsbegrepet at slike kommuner blir omtalt som attraktive.

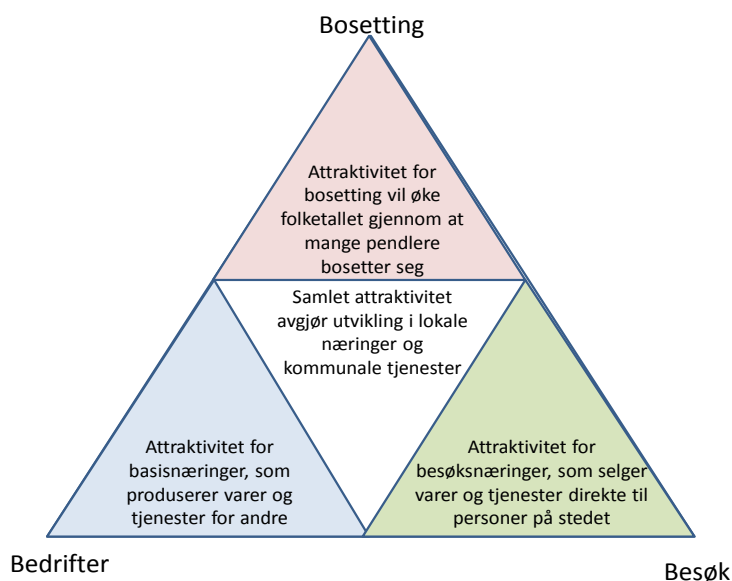
Attraktivitetsbegrepet i seg selv er en kilde til debatt. Attraktivitetsbarometeret har en avgrenset definisjon av attraktivitet, der det bare fokuserer på attraktivitet som bosted. Dette er en dimensjon, mens det kan være andre dimensjoner som også er verdt å inkludere i et attraktivitetsbegrep.

Mange regioner oppfatter seg selv som attraktive, selv om de ikke hevder seg i konkurransen om tilflytting. Noen steder føler seg attraktive fordi de tiltrekker besøkende på grunn av vakker natur, kulturelle tilstelninger eller spesielle attraksjoner, mens andre kan føle at de er attraktive på grunn av at de har et dynamisk næringsliv og er et viktig arbeidsmarked som gavner bostedene i omlandet.

Dette er noe av bakgrunnen til at vi nå er i gang med å utvikle en utvidet metode for å analysere stedlig attraktivitet: Attraktivitetspyramiden.

4. Attraktivitetspyramiden

Attraktivitetspyramiden er en modell for å forstå steders utvikling, vekst eller nedgang. Samtidig er Attraktivitetspyramiden et verktøy for å utvikle strategier for stedsutvikling. Ideen bak Attraktivitetspyramiden er at steder utvikler seg i henhold til deres attraktivitet langs tre dimensjoner: Besøk, bosetting og bedrifter.

Figur 53: Attraktivitetspyramiden

Steder kan være attraktive for bedrifter og trekke til seg næringsliv som produserer varer og tjenester som selges ut av regionen. Dette genererer arbeidsplasser som bidrar til bosetting og arbeidsplasser i lokal tjenesteyting. Steder som er attraktive for besøk vil få høy aktivitet i det næringslivet som selger varer og tjenester direkte til personlige kunder. Dette er både tradisjonell turisme som hotell og restaurant, aktiviteter, underholdning og kultur og detaljhandel. Steder som er attraktive å bo i, vil ha flere innbyggere enn det er arbeidsplassgrunnlag for. Dermed vil det være mange som bor på stedet og pendler ut.

Vi vil først finne ut hvor stedene befinner seg i dag. Ved å analysere hvor stor andel av sysselsettingen som tilhører de tre dimensjonene, vil vi finne stedets profil. Deretter skal vi se på utviklingen langs de tre aksene, for å finne ut hvor attraktive stedene har vært for de uli-

ke dimensjonene de siste årene. Til slutt skal vi slå sammen de tre dimensjonene og se på den samlede utviklingen i attraktivitet. Summen av steders attraktivitet for bedrifter, besøk og bosetting vil kunne forklare vekst eller nedgang. Attraktivitetspyramiden er en helhetlig modell som kan forklare hvorfor noen steder vokser, mens andre steder har nedgang.

Profilen til stedene, og siste års utvikling vil være et verdifullt grunnlag for strategiske valg. Skal regionen satse der den har sin styrke? Eller skal regionen satse på å utligne sine svakheter?

I denne første rapporten om Attraktivitetspyramiden, har vi begrenset oss til en beskrivelse av tilstand og utvikling. Med indikatorene på plass, kan vi starte arbeidet med å forklare årsakssammenhenger og identifisere mulige tiltak for regionene.

Utviklingen over tid

De siste ti årene har antall arbeidsplasser i basisnæringene sunket i Norge. Basisnæringene er industri, primærnæringene og teknologiske tjenester. Basisnæringene er i sum følsomme for konjunkturer og svinger mer enn andre.

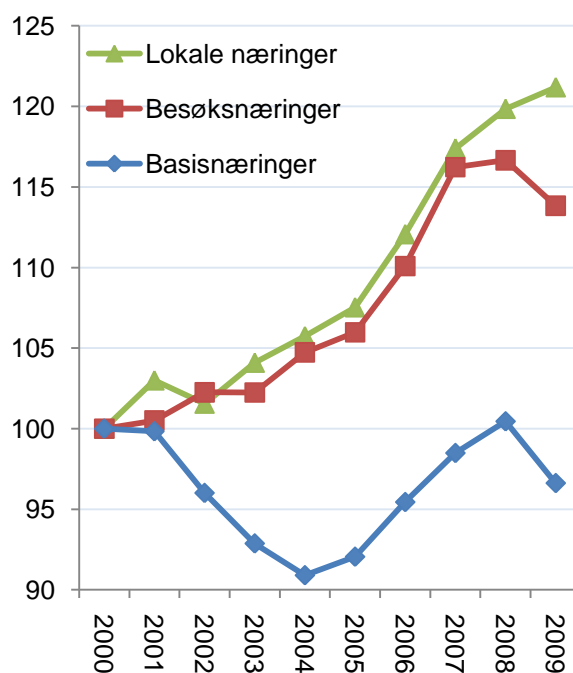
Antall arbeidsplasser i besøksnæringene, som er næringene innenfor reiseliv, aktiviteter og handel, har økt med nesten 14 prosent fra 2000 til 2009. Besøksnæringene blir også påvirket av konjunkturer, og falt med 2,8 prosent fra 2008 til 2009.

Arbeidsplasser knyttet til lokal virksomhet øker mest. Dette er arbeidsplasser i kommunene, i bygg og anlegg og personlige tjenester utenom besøksnæringene. Lokale arbeidsplasser er lite følsomme for konjunkturer. De lokale arbeidsplassene er nært knyttet til befolkningsgrunnlaget. Dermed vil steder som er attraktive som bosted, og som gjennom dette øker befolkningen, få sterkest vekst.

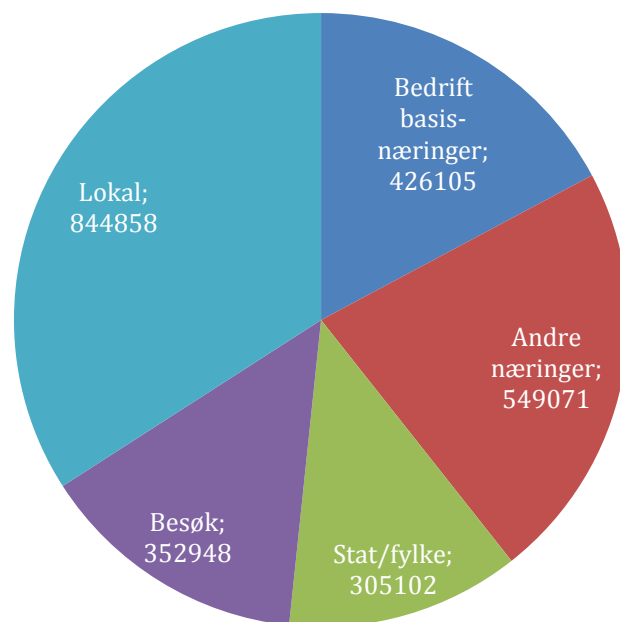
Den lave veksten i basisnæringene og den høye veksten i besøksnæringene og lokale næringer, betyr at attraktivitet for besøk og bosetting gradvis blir viktigere, og at attraktivitet for bedrifter i basisnæringene blir mindre viktig.

Sammensetningen av arbeidsplassene

I tillegg til de tre kategoriene som er vist i figur 54, er det arbeidsplasser i stat og fylke, og i andre næringer. Andre næringer er hovedsakelig tjenester som ikke er direkte konkurranseutsatte. Både arbeidsplasser i stat/fylke og de andre næringene er ofte senterfunksjoner som er konsentrert til de største byene og regionale sentre. Dette er også tjenester som produseres til andre, og kunne vært i samme kategori som basisnæringene. Disse senterfunksjonene er imidlertid sjelden i fokus for lokalt eller regionalt næringsarbeid. Slike senterfunksjoner, særlig i statlig virksomhet, blir lokalisert i politiske prosesser. Her vil eventuelle lokale tiltak som oftest være politisk løbving.

Figur 54: Utvikling av antall arbeidsplasser i Norge i basisnæringer, bedriftsnæringer og lokale næringer, indekset slik at nivået i 2000=100.

Figur 55: Arbeidsplassenes sammensetning i Norge i 2009.

4.1 Besøksnæringer

Med attraktivitet for besøk menes attraktivitet for næringsliv som selger varer og tjenester direkte til personlige kunder. Besøksnæringene omfatter hotell og restaurantnæringen, som kan kalles tradisjonelt reiseliv. I tillegg er næringsvirksomhet knyttet til aktivitet, kultur og underholdning også besøksnæringer. Dette er virksomheter som krever personlig oppmøte for kundene. Den største bransjen i besøksnæringene er imidlertid detaljhandel.

Når vi skal beregne størrelse og utvikling i besøksnæringene for regioner og kommuner, må vi ta hensyn til at besøksnæringene også har mye av sin omsetning knyttet til egen befolkning. Derfor trekker vi fra et beregnet gjennomsnitt som bransjene handel, servering og aktiviteter har i Norge. For overnatting regner vi med at all aktivitet stammer fra besøk. Dermed vil en del regioner ha en ”negativ besøksbalanse”. Dette er regioner hvor befolkningen i stor grad besøker andre regioner for handel, restaurantbesøk og aktiviteter.

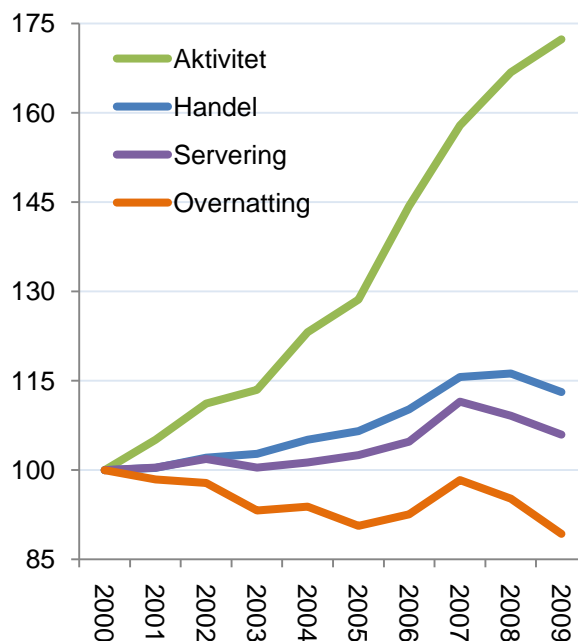
I figur 56 ser vi utviklingen av besøksnæringene nasjonalt. Aktiviteter, som består av kultur og underholdning og arrangementer, har økt raskt. Handel og servering øker litt, mens det er synkende antall arbeidsplasser i overnatting.

Besøksnæringer i regionene

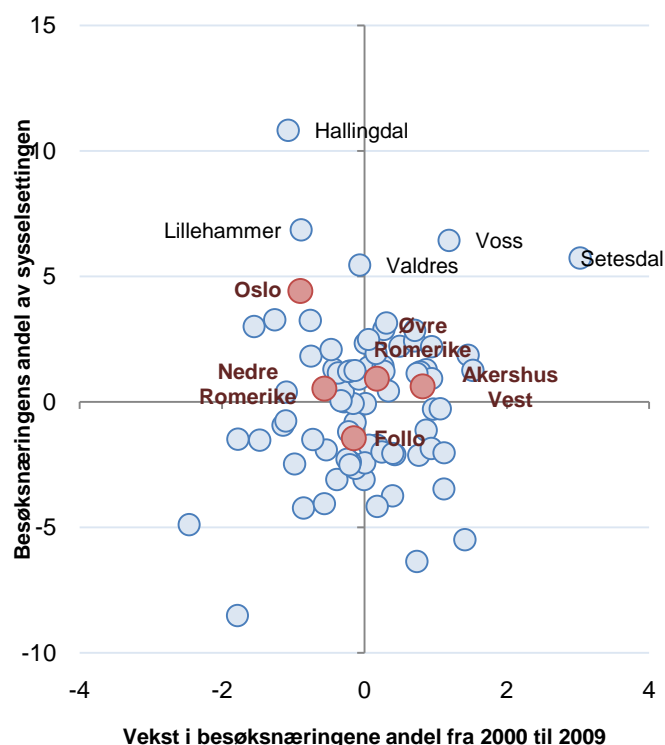
I figur 57 er regionene plassert i forhold til vekst fra 2000 til 2009 på den horisontale akse og relativ størrelse på den vertikale. Hallingdal har det høyeste bidraget fra besøksnæringene av alle regionene i landet i 2009, men har hatt en nedgang de siste ti årene.

Oslo har mye besøksnæringer, og er rangert som nummer seks av regionene med hensyn til konsentrasjon av besøksnæringer.

Follo har under middels konsentrasjon av besøksnæringer, mens de andre regionene i Akershus har litt over middels konsentrasjon av besøksnæringer.

Figur 56: Utvikling av antall arbeidsplasser i besøksnæringene i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Figur 57: Besøksnæringenes bidrag til sysselsettingen i regionene i 2009, og endringer fra 2000 til 2009.

Regionene på det sentrale Østlandet

I figur 58 har vi splittet opp bidraget fra besøksnæringene for regionene på det sentrale Østlandet. Tallene for handel, servering og aktivitet er korrigerert for det som antas å være aktiviteter rettet mot egne innbyggere. Dermed vil tallene kunne bli negative for steder med handelslekkasje.

Oslo er den store besøksmagneten på det sentrale Østlandet, og har mange arbeidsplasser knyttet til aktiviteter, overnatting og servering.

Øvre Romerike har relativt flest arbeidsplasser i overnatting, men har underskudd på handel og aktiviteter.

Akershus Vest og Nedre Romerike har begge nær gjennomsnittlig konsentrasjon av besøksnæringer. Follo har lite besøksnæringer. Det er lite overnatting, og samtidig er det handelslekkasje og lite servering.

Besøksnæringer i kommunene

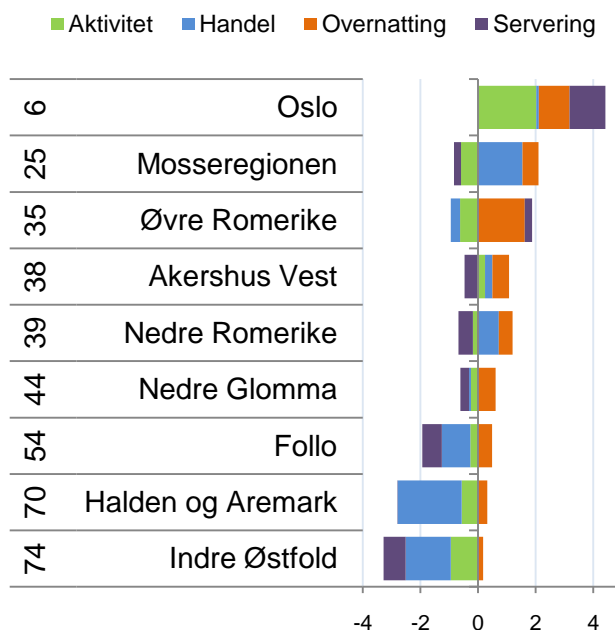
Ullensaker er den store besøkskommunen i Akershus. Ullensaker har mye handel, overnatting og servering, og er rangert som nummer seks av de 430 kommunene i landet med hensyn til konsentrasjon av besøksnæringer.

Skedsmo, Lørenskog og Ski er også kommuner med mye besøksnæringer.

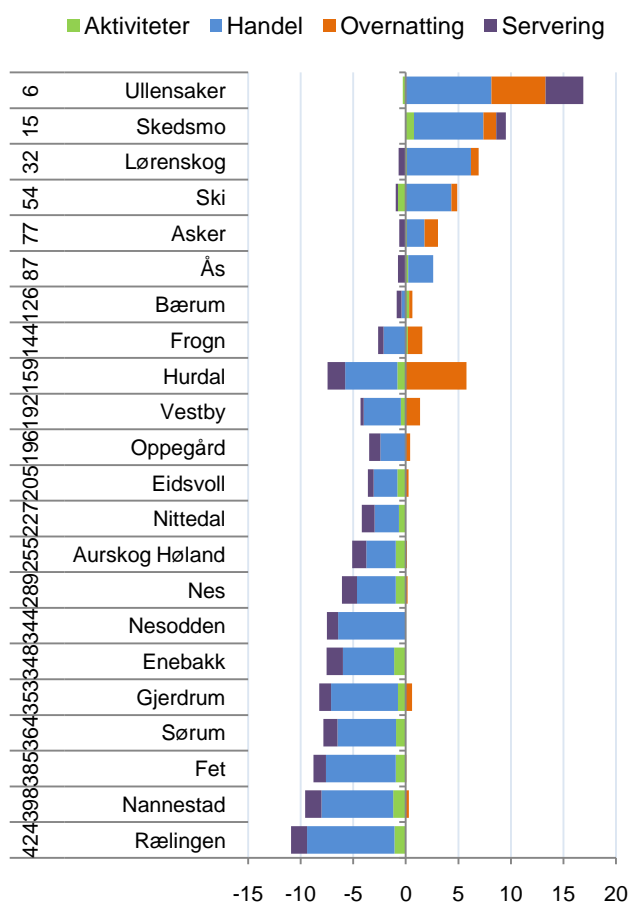
Hurdal har relativt mest sysselsetting i overnatting.

Forskjellene mellom kommunene skyldes først og fremst forskjeller innen varehandelen. Noen kommuner har tettsteder som er regionale handelssentra, mens mange av nabo-kommunene til disse har stor handelslekkasje.

Rælingen er blant de ti kommunene i landet med minst konsentrasjon av besøksnæringer.

Figur 58: Prosentvis andel av sysselsettingen i besøksnæringer i regionene på det sentrale Østlandet i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner.

Figur 59: Prosentvis andel av sysselsettingen i besøksnæringer i kommunene i Akershus i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner.

4.2 Basisnæringer

Med attraktivitet for bedrifter menes attraktivitet for basisnæringer. Her tenker vi på konkurranseutsatt virksomhet som produserer varer og tjenester som selges ut av regionen, enten som eksport til andre land, eller til kunder nasjonalt.

Vi kan dele opp basisnæringer i tre kategorier; naturbasert virksomhet, industri og teknologiske tjenester. Naturbasert virksomhet inkluderer landbruk, fiske, havbruk og bergverk, mens teknologiske tjenester vil være IT, telekom, engineering og liknende.

De ulike kategoriene har utviklet seg forskjellig, som det framgår av figur 60.

Teknologiske tjenester har hatt sterk vekst, og har vokst med 27,9 prosent på landsbasis fra 2000 til 2009.

Industrien har gått i bølger, men den langsiktige trenden er klart negativ. Industrien har hatt en nedgang på 11,2 prosent fra 2000 til 2009. Det er imidlertid ganske store forskjeller i ulike industribransjer, og noen regioner har hatt vekst i industrien også.

Naturbaserte næringer synker ganske jevnt, og har hatt en nedgang på 13,3 prosent.

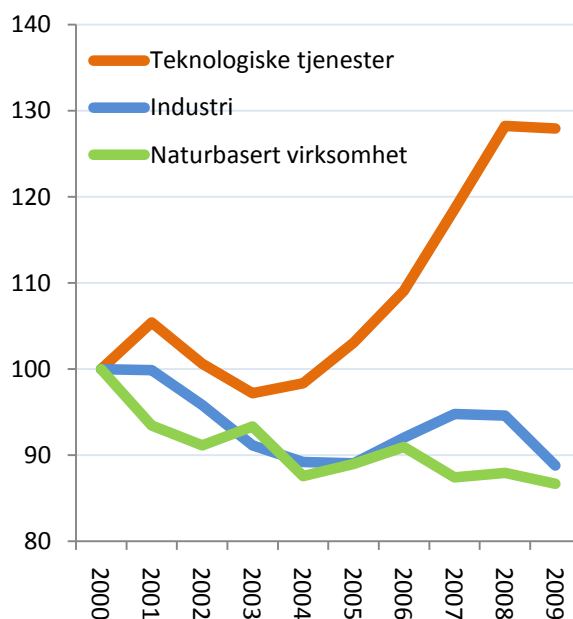
Det er dermed de regionene som har lyktes i å trekke til seg teknologiske tjenester som har lyktes best.

Basisnæringer i regionene

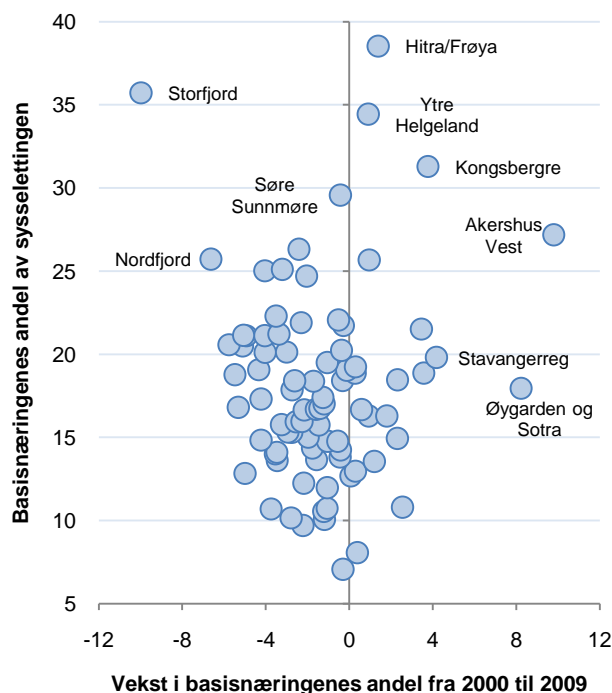
Hitra/Frøya har den høyeste andelen av sysselsettingen i basisnæringer av alle regionene. Antall arbeidsplasser i basisnæringer tilsvarte 38,5 prosent av sysselsettingen i regionen i 2009.

Regioner som Storfjord, Ytre Helgeland, Kongsbergregionen og Søre Sunnmøre kommer på de neste plassene. Av disse har Storfjord hatt en kraftig nedgang siden 2000, mens Kongsbergregionen har hatt sterk vekst.

Akershus Vest er imidlertid den regionen i landet med sterkest vekst i basisnæringer, fulgt av Øygarden og Sotra og Stavangerregionen.

Figur 60: Utvikling i antall arbeidsplasser basisnæringerne i Norge, indeksert slik at nivået i 2000=100.

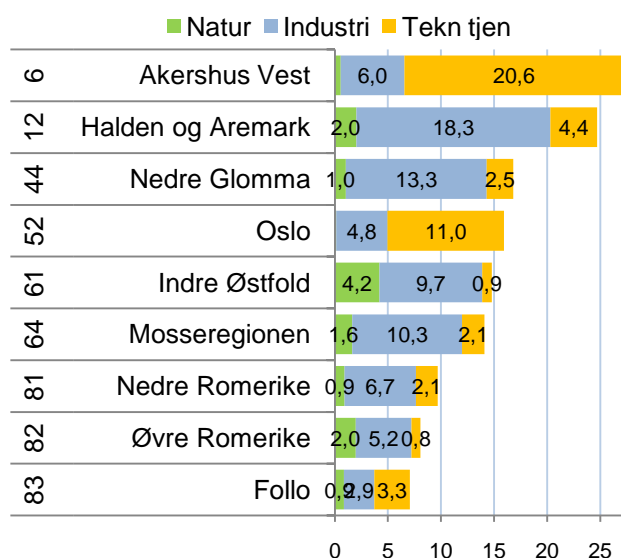

Figur 61: Regionene i Norge etter andel av sysselsettingen i basisnæringerne og vekst i basisnæringerne fra 2000 til 2009.

Regionene på det sentrale Østlandet

Akershus Vest er rangert som nummer seks av 83 regioner i landet med hensyn til konsentrasjon av basisnæringer. Det skyldes at regionen har den desidert største andelen av sysselsettingen i teknologiske tjenester. Antall arbeidsplasser i teknologiske tjenester tilsvarer hele 20,6 prosent av den samlede sysselsettingen i regionen.

Kontrasten er stor til de andre tre regionene i Akershus. De er de tre regionene i hele landet med minst andel av sysselsettingen knyttet til basisnæringer.

Figur 62: Prosentvis andel av sysselsettingen i basisnæringer i regionene på det sentrale Østlandet i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 83 regioner.

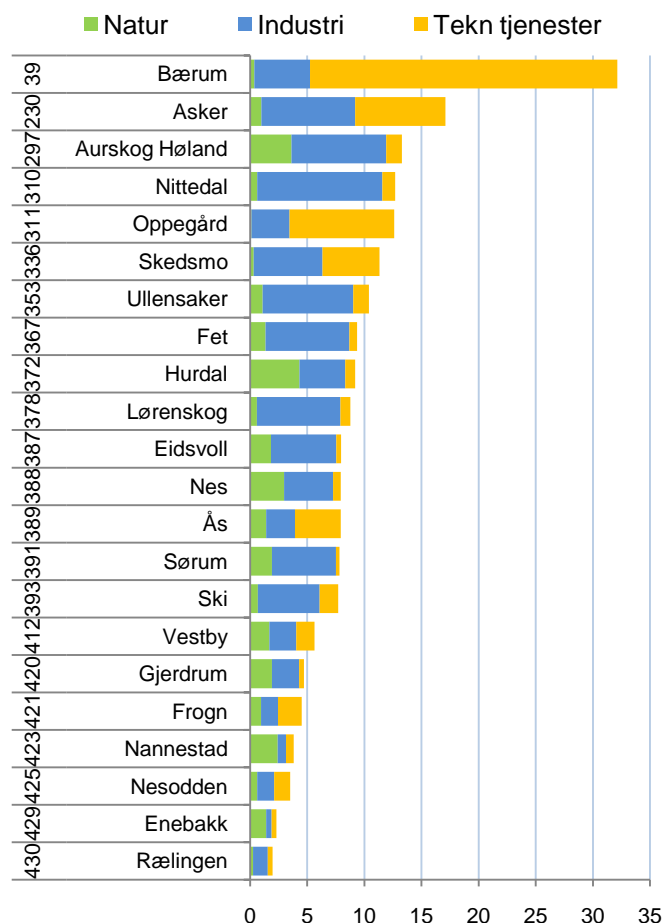
Basisnæringer i kommunene

Bærum skiller seg sterkt ut fra de andre kommunene i Akershus. Bærum er rangert som nummer 39 av 430 kommuner i landet når det gjelder konsentrasjon av basisnæringer. Det er på grunn av at kommunen har landets sterkeste konsentrasjon av teknologiske tjenester.

Alle de andre kommunene i Akershus har lavere konsentrasjon av basisnæringer enn gjennomsnittet. Asker, som har den nest høyeste konsentrasjonen av basisnæringer i Akershus, er rangert som nummer 230 av 430 kommuner i landet. Asker har også en høy andel teknologiske tjenester, og er rangert som nummer sju når det gjelder konsentrasjon av teknologiske tjenester.

Oppegård er rangert som nummer seks for teknologiske tjenester, mens Skedsmo er rangert som nummer 24 og Ås som nummer 35. Akershus har dermed mange teknologiskommuner.

Akershus har også de to kommunene med aller minst basisnæringer av alle kommunene i landet. Rælingen har lavest konsentrasjon av de 430 kommunene i landet.

Figur 63: Prosentvis andel av sysselsettingen i basisnæringer i kommunene i Akershus i 2009. Til venstre vises rangering blant landets 430 kommuner.

4.3 Bosted

Steder kan ha mange flere innbyggere enn det er næringsgrunnlag for, dersom de er attraktive som bosted. Slike steder vil ha mange bosatte som pendler ut til andre steder. For å måle steders bostedsattraktivitet kan vi derfor bruke netto utpendling som en målestokk.

Både antall personer som pendler til en annen kommune, og andelen av de sysselsatte som pendler øker stadig. I enkelte år med nedgang i sysselsettingen har pendlingsandelen sunket litt, som i 2003 og 2009, men trenden er klart økende. I 2009 pendlet over 800 000 personer i Norge til en annen kommune. Dette tilsvarer over 35 prosent av alle sysselsatte.

Når pendlingen øker, vil betydningen av bostedsattraktivitet bli større. Sammenhengen mellom utviklingen i antall arbeidsplasser og antall innbyggere blir tilsvarende svekket.

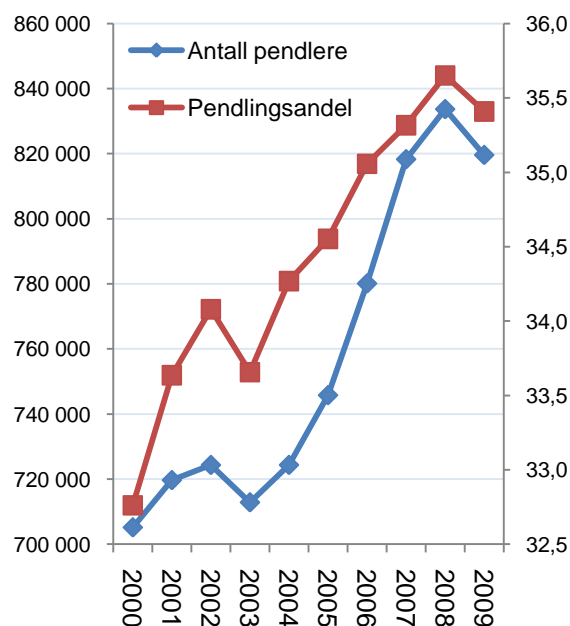
Nettopendlingen til regioner og kommuner er vist tidligere i denne rapporten, i kapittel 1.

Endring i bostedsattraktivitet

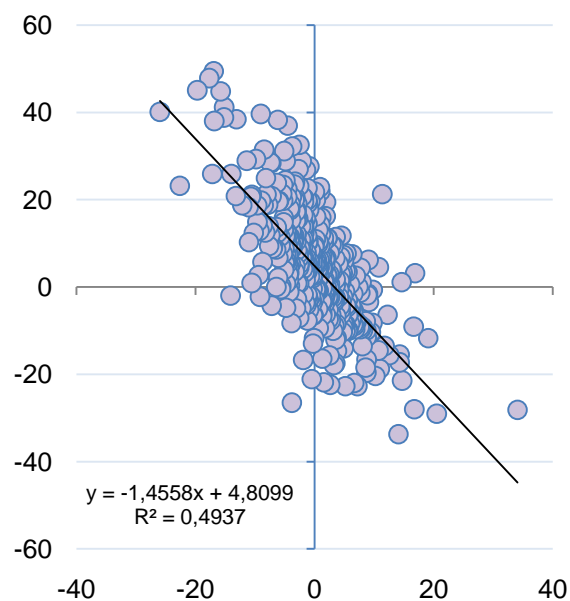
For å måle endringen i bostedsattraktiviteten vil det være nærliggende å se på endringer i netto utpendling. Kommuner som har økt netto utpendling sterk, vil da være kommuner som har fått økt attraktivitet.

Et slikt mål vil imidlertid ha en stor svakhet. Som vi viser i figur 65, er det en sterk sammenheng mellom endring i netto utpendling og nedgang i antall arbeidsplasser. Kommuner med økt utpendling er dermed først og fremst kommuner som har mistet mange arbeidsplasser.

Dermed vil ikke endring i pendling reflektere bostedsattraktivitet. For å måle endring i bostedsattraktivitet må vi derfor gå tilbake til Attraktivitetsbarometeret, som ble presentert i kapittel 3, som indikator.

Figur 64: Antall personer i Norge som pendler til en annen kommune (venstre akse) og andelen av de sysselsatte i Norge som pendler til en annen kommune (høyre akse).

Figur 65: Kommunene i Norge etter endring i netto utpendling som andel av sysselsettingen på horisontal akse, og endring i antall arbeidsplasser på vertikal akse. Perioden 2000-2009.

4.4 Profiler

Vi har nå sett på hvordan den relative størrelsen til besøksnæringer, basisnæringer og pendling varierer mellom kommuner og regioner. Dette kan vi sette sammen, for å se på hvordan de ulike stedene skiller seg fra hverandre og hvor de har sine styrker. Vi kaller dette stedenes profil.

Profilen viser hvordan bosettingen i regionen eller kommunen i dag er basert på besøksnæringer, basisnæringer eller pendling. Profilen viser hvordan sysselsettingen er fordelt. I profilen vil derfor ingen regioner eller kommuner få en høy rangering på alle de tre dimensjonene. Selv om profilen viser hvordan status er i dag, er dette basert på en utviklingshistorie og et grunnlag som er lagt for lagt for flere tiår, eller endog hundreår siden. Gjennom tiden har befolkningen skapt og opprettholdt et leved grunnlag basert på stedets utfordringer, ressurser og fortrinn. Dette har ført fram til hvor stedet befinner seg i dag.

Bostedskommuner

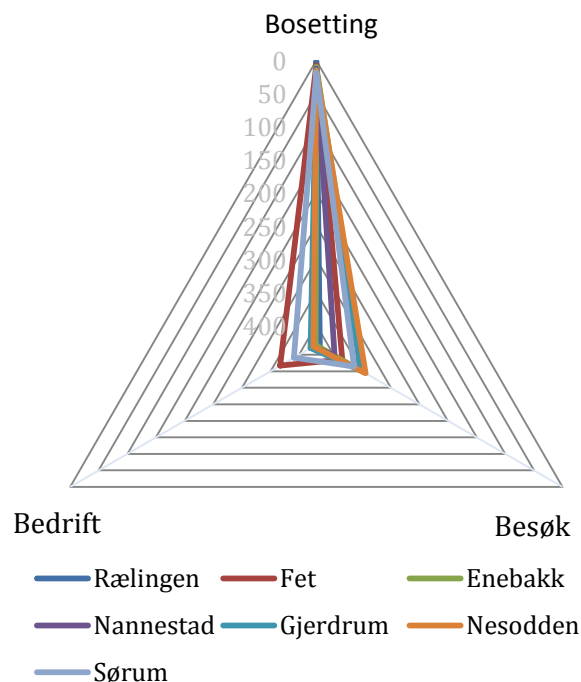
14 av kommunene i Akershus er utpregede bostedskommuner, gjennom at de er rangert blant de 100 kommunene med høyest netto utpendling.

Det som danner grunnlaget for verdiene på denne aksene er kommunenes rangering når det gjelder netto utpendling.

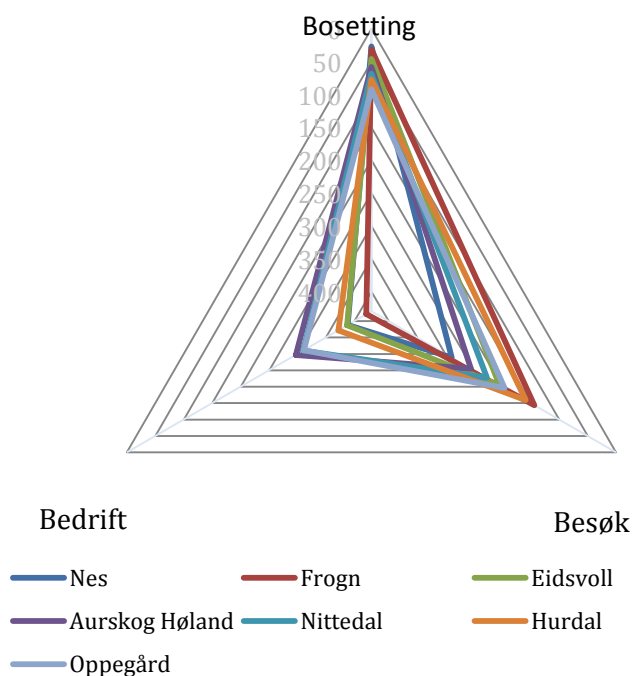
Bosettingskommuner er kommuner med stor netto utpendling. Mye av bosettingen i slike kommuner er basert på å være et bosted for folk som pendler til andre kommuner.

Rælingen er den aller mest utpregede bostedskommunen i landet. Fet og Enebakk er også blant de ti mest ekstreme bostedskommunene. Nannestad, Gjerdrum, Nesodden og Sørumsund er blant de 20 mest utpregede bostedskommunene.

Akershus har ytterligere sju kommuner som er rangert mellom 27 og 92 av 430 kommuner når det gjelder netto utpendling. Disse kommunene har imidlertid noe besøksnæringer eller basisnæringer i tillegg.

Figur 66: Profil for de mest utpregede bostedskommunene i Akershus i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

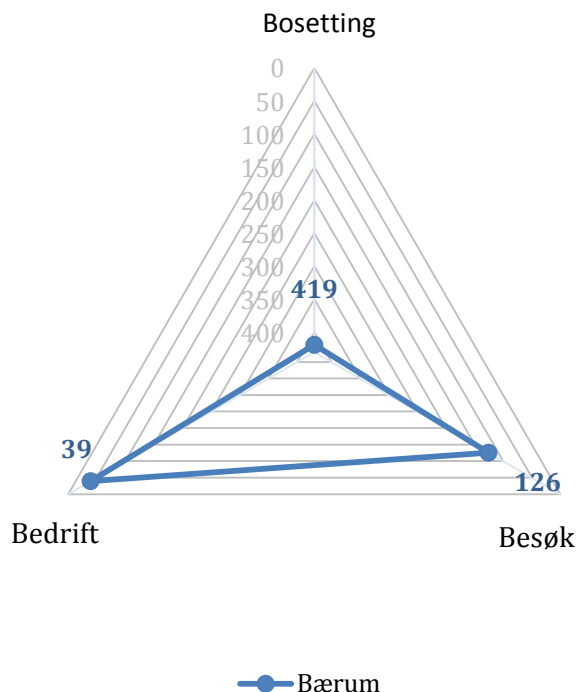
Figur 67: Profil for de nest mest utpregede bostedskommunene i Akershus i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Bedriftskommuner

Akershus har bare en utpreget bedriftskommune. Det er Bærum. Bærum er nummer 39 av 430 kommuner i landet med hensyn til basisnæringenes andel av sysselsettingen i kommunen. Vi så tidligere at Bærum skiller seg ut gjennom å ha svært høy andel av sysselsettingen i teknologiske tjenester.

Bærum har også forholdsvis mye besøksnæringer.

Bærum er en stor kommune med mange arbeidsplasser. Dermed bidrar Bærum mye til at mange andre kommuner kan være bostedskommuner.

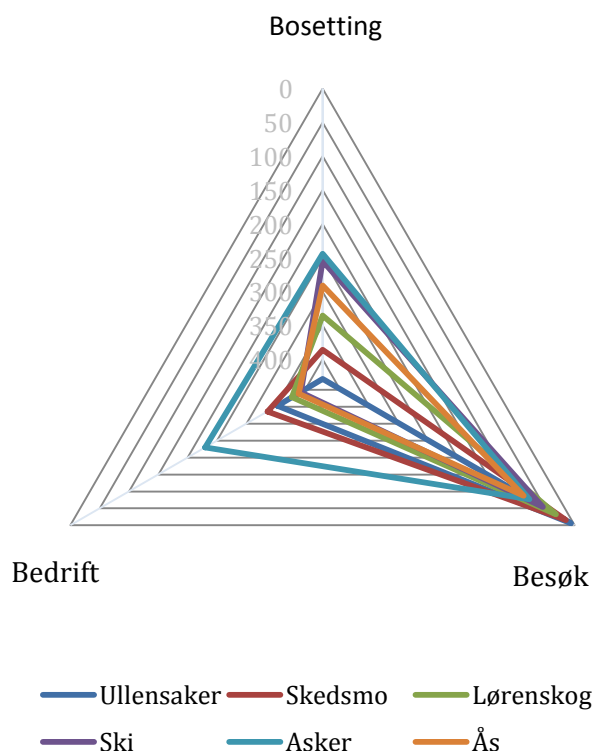
Figur 68: Profil for Bærum i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Besøkskommuner

Akershus har seks kommuner som er utpregede besøkskommuner. Det er Ullensaker, Skedsmo, Lørenskog, Ski, Asker og Ås.

Ullensaker er rangert som nummer seks av besøkskommunene i landet. Kommuner med flyplasser er naturlig nok ofte besøkskommuner. Trafikken til og fra flyplassene øker etterspørselen i besøksnæringene.

Større attraksjoner som Tusenfryd vil også påvirke besøksnæringene. Slike attraksjoner er med i besøksnæringene som aktiviteter, og vil generere økt etterspørsel i overnatting, varehandel og servering.

Figur 69: Profil for de mest utpregede besøkskommunene i Akershus i 2009. Tallene viser rangering blant landets 430 kommuner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

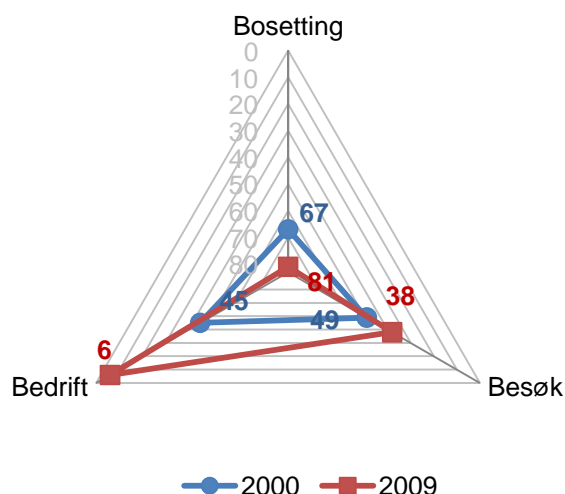
Akershus Vest

Akershus Vest er en av regionene i landet som har hatt den mest markante profilendringen de siste ti årene.

I 2000 hadde Akershus Vest en balansert profil uten å være spesialisert mot noen av de tre dimensjonene.

Fra 2000 til 2009 har regionens rangering langs bedriftsaksen beveget seg fra 45 av 83 regioner til nummer seks av 83 regioner. Nå er Akershus Vest en av de mest utpregede bedriftsregionene. Dette skyldes en svært sterk vekst i antall ansatte innen teknologiske tjenester.

Samtidig har Akershus Vest falt langs bostedsaksen. I 2009 har regionen en høy netto innpendling, og bidrar mye til bosettingen i andre regioner. I 2000 hadde Akershus Vest netto utpendling.

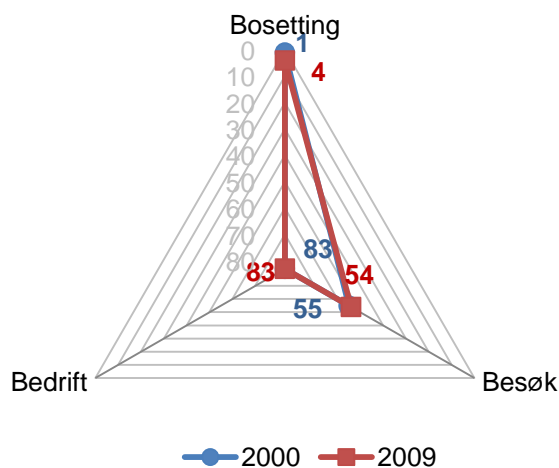
Figur 70: Profilen til Akershus Vest i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Follo

Follo var den mest utpregede bostedsregionen av alle landets 83 regioner i 2000. I 2009 er Follo bare den fjerde mest utpregede bostedsregionen. Siden 2000 har Hadeland, Bjørnefjorden og Osterfjorden passert Follo som bostedsregion.

Samtidig er Follo den regionen i landet som har minst andel av sysselsettingen i basisnæringer. Follo var sist i 2000 også.

Follo har relativt lite besøksnæringer, og har hatt små endringer langs besøksaksen.

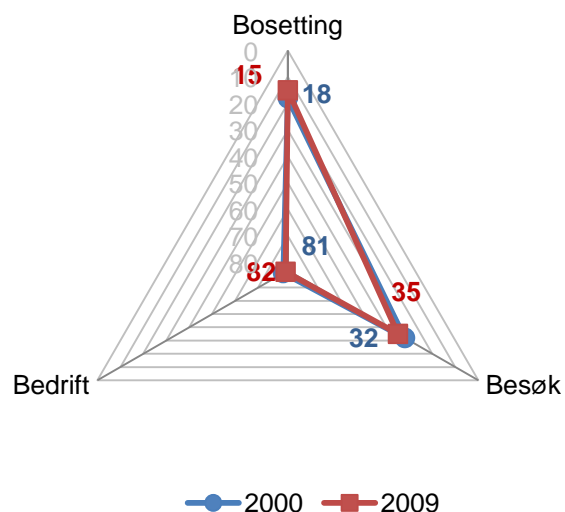
Figur 71: Profilen til Follo i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Øvre Romerike

Øvre Romerike er først og fremst en bostedsregion. Profilen til Øvre Romerike som bostedsregion har blitt forsterket de siste ti årene, ettersom rangeringen langs bostedsaksen har gått opp fra nummer 18 til 15 av 83 regioner.

Øvre Romerike har nå den nest laveste konsentrasjonen av basisnæringer av alle regioner i landet, bare Follo har relativt mindre basisnæringer.

Øvre Romerike har falt litt langs besøksaksen, fra plass nummer 32 til 35.

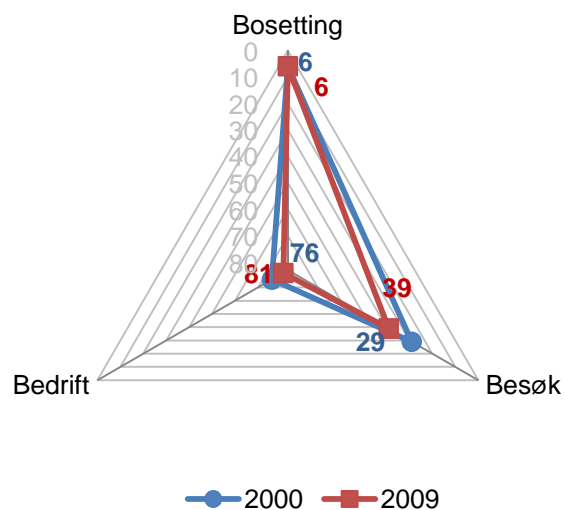
Figur 72: Profilen til Øvre Romerike i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Nedre Romerike

Nedre Romerike er en mer utpreget bostedsregion enn Øvre Romerike. Mindre avstand til Oslo forklarer det. Nedre Romerike var rangert som nummer seks langs bostedsaksen både i 2000 og 2009.

Nedre Romerike har tapt langs både besøksaksen og langs bedriftsaksen.

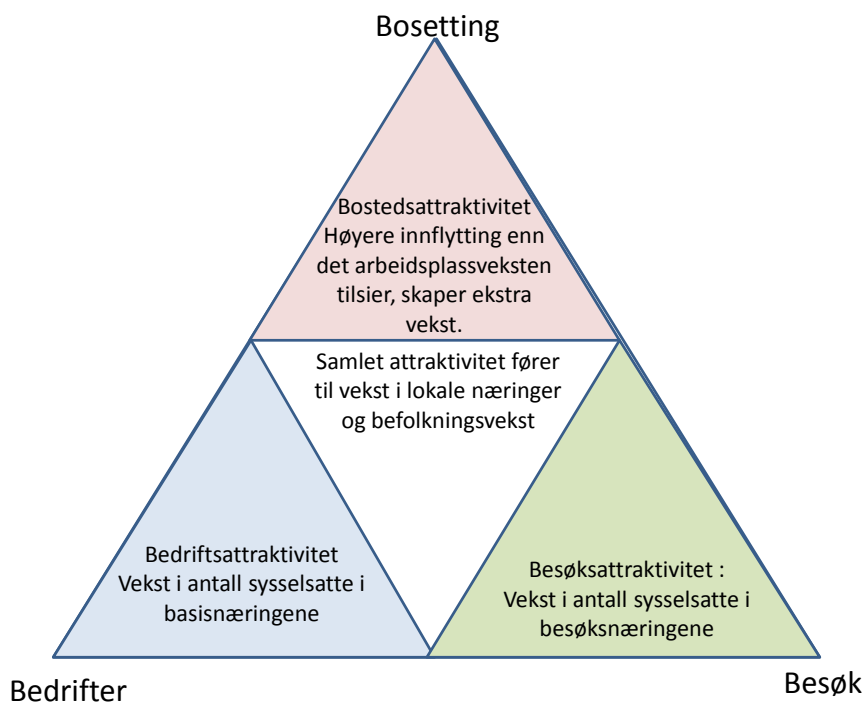
Nedre Romerike har den tredje laveste konsentrasjonen av basisnæringer av alle regionene. Bare Follo og Øvre Romerike har lavere konsentrasjon av basisnæringer.

Figur 73: Profilen til Nedre Romerike i 2000 og 2009. Tallene viser rangering blant landets 83 regioner for de tre attraktivitetsdimensjonene.

4.5 Attraktivitet og utvikling

Profilen viser status for hvor stedene befinner seg i dag. Enda mer interessant er det å se på hvordan de ulike attraktivitetsdimensjonene har bidratt til utviklingen de siste årene, og i hvilken retning stedene beveger seg. Det er endringen de siste årene som viser om stedet har vært attraktive for en eller flere av de tre dimensjonene besøk, bedrift og bosted. Steder som har vært attraktive både for bosted, besøk og bedrifter vil være de som har oppnådd høyest vekst.

Figur 74: Indikatorene for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Vi skal først se på utviklingen langs de tre aksene. I denne rapporten fokuserer vi på utviklingen de siste ti årene, fra 2000 til 2009.

Vi måler veksten i bedrifts- og besøksattraktivitet gjennom å se på endringer i sysselsettingen i basisnæringer og besøksnæringer som andel av folketallet. Endringene måles i prosentpoeng av samlet sysselsetting i begynnelsen av perioden. Dermed får vi fram hvor mye disse endringene har betydd for den samlede sysselsettingen. Ved å måle på denne måten luker vi bort vekst i besøksnæringene som skyldes befolkningsøkningen. For å måle endring i bostedsattraktivitet bruker vi attraktivitetsbarometeret. Siden resultater fra Attraktivitetsbarometeret er presentert i kapittel 3,

blir ikke attraktivitetsbarometeret omtalt nærmere i dette kapitlet.

De tre attraktivitetsdimensjonene vil representere tre ulike retninger for regionale utviklingsstrategier. Det vil være helt forskjellige virkemidler for de tre attraktivitetsdimensjonene.

Når man har kunnskap om profilen til stedene og siste års utvikling, vil dette være et verdifullt grunnlag for strategiske valg. Valget vil så være om man skal der den har sin styrke, eller om man skal satse på å utligne sine svakheter.

Utvikling besøksattraktivitet

For å måle den siste tidens utvikling i besøksattraktivitet tar vi utgangspunkt i utviklingen i besøksnæringene i perioden 2000-2009.

Utvikling i regionene

I figur 75 ser vi hvordan regionene på det sentrale Østlandet plasserer seg med hensyn til vekst i besøksnæringene. Endringen i antall arbeidsplasser i besøksnæringene blir målt i prosentpoeng av sysselsettingen i regionen i 2000.

Det er Mosseregionen og Akershus Vest som har hatt den sterkeste veksten i besøksnæringene av regionene på det sentrale Østlandet. Det er spesielt veksten i handelen som driver veksten i besøksnæringene i disse regionene. Det er nærliggende å se denne veksten på bakgrunn av nedgangen i Oslo. Det kan virke som om handelsnæringen krymper i Oslo og vokser i naboregionene. Nedre Romerike har imidlertid nedgang i handelen.

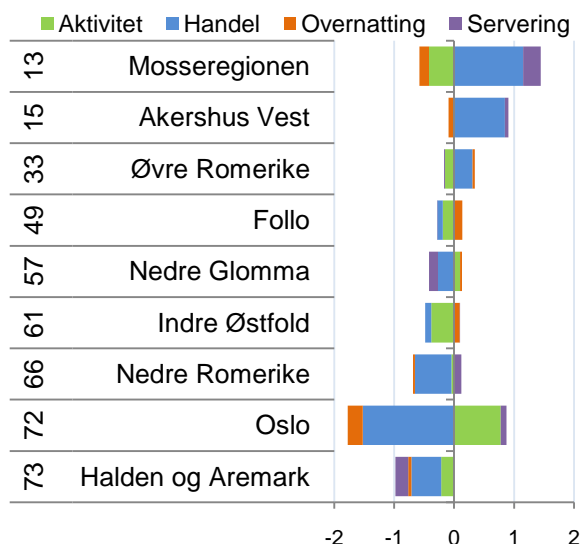
Utvikling i kommunene

Ullensaker er vinner når det gjelder vekst i besøksnæringene i Akershus. Ikke bare er Ullensaker relativt sett størst når det gjelder besøksnæring, Ullensaker vokser også mest.

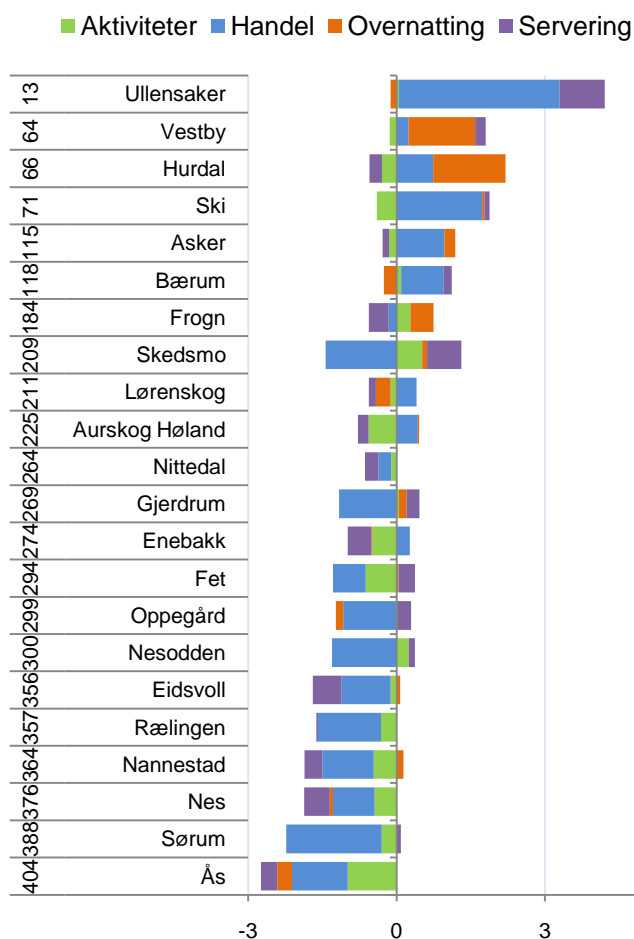
Vestby og Hurdal har vekst i overnatting, mens Ski har sterkest vekst i handelen.

Mange kommuner i Akershus er tapere når det gjelder vekst i besøksnæring. Det skyldes spesielt at handelslekkasjen øker. Etter som Oslo også har nedgang i handelen, betyr det at kommuner som Ullensaker, Ski, Asker og Bærum har vunnet store markedsandeler i detaljhandelen de siste ti årene.

Ås har tapt mest på besøksnæringene av kommunene i Akershus. Tapet tilsvarer nesten tre prosent av samlet sysselsetting i Ås.

Figur 75: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra besøksnæringene fra 2000 til 2009 for regionene på det sentrale Østlandet. Rangering blant landets 83 regioner er vist til venstre.

Figur 76: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra besøksnæringene fra 2000 til 2009 i kommunene i Akershus. Rangering blant landets 430 kommuner er vist til venstre.

Utvikling bedriftsattraktivitet

For å måle utvikling i bedriftsattraktivitet tar vi utgangspunkt i utvikling i basisnæringene i perioden 2000-2009. Siden basisnæringene per definisjon er næringer som produserer varer og tjenester som kan selges ut av regionen, er det ikke noe fratrekk for salg til egne innbyggere, slik som vi gjorde for besøksnæringene.

Utvikling i regionene

Akershus Vest er den regionen som har hatt sterkest vekst i basisnæringene av alle regionene i landet. Veksten har hovedsakelig vært i teknologiske tjenester, men det har også vært litt vekst i industrien.

Øvre Romerike har hatt en liten vekst.

Follo har nesten ikke hatt endringer i basisnæringene, og dette gjør regionen til den 25. beste regionen, ettersom de fleste har hatt nedgang.

Nedre Romerike har hatt litt nedgang, og er rangert som nummer 50 av 83 regioner.

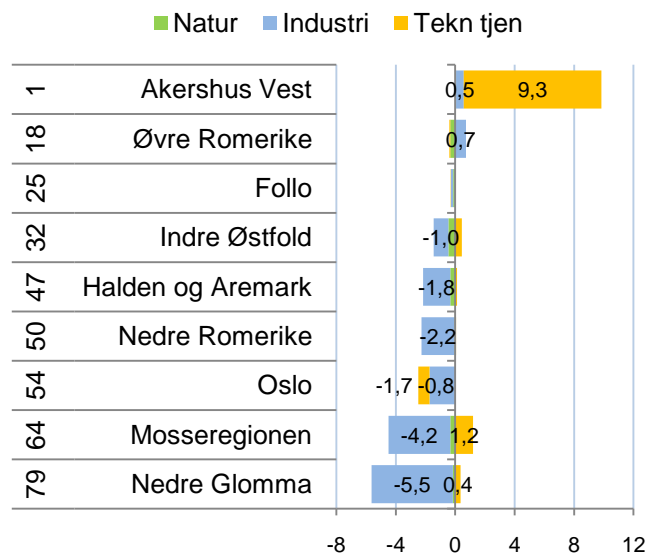
Utvikling i kommunene

Bærum er nummer fire i landet når det gjelder vekst i basisnæringene, som følge av den sterke veksten i teknologiske tjenester.

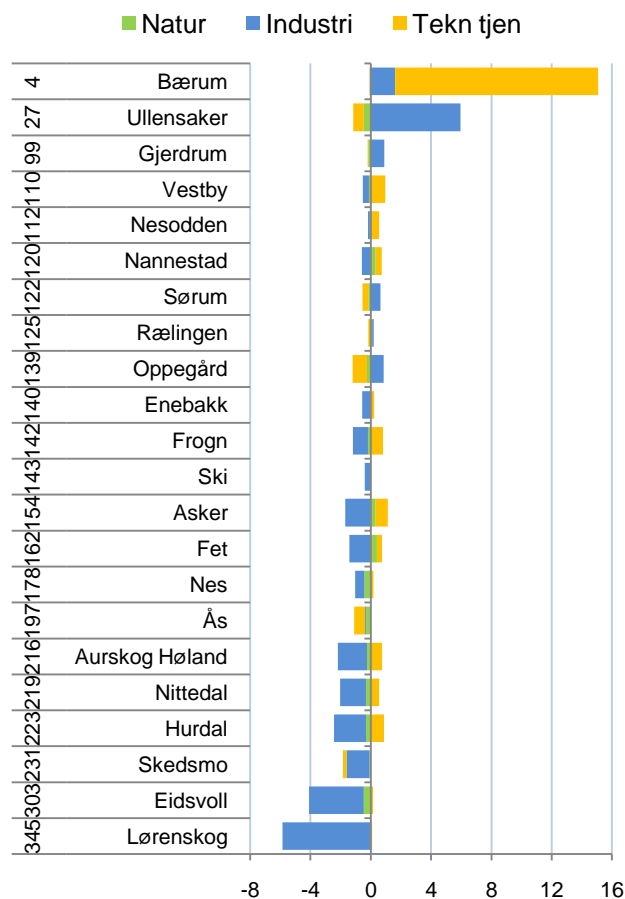
Ullensaker er nummer 27 i landet etter å ha hatt sterk vekst i antall arbeidsplasser i industrien.

Eidsvoll og Lørenskog har hatt sterkest nedgang av kommunene i Akershus etter å ha mistet mange industriarbeidsplasser.

For mange av kommunene i Akershus er det små endringer, men mange av disse kommunene hadde i utgangspunktet svært få arbeidsplasser i basisnæringene.

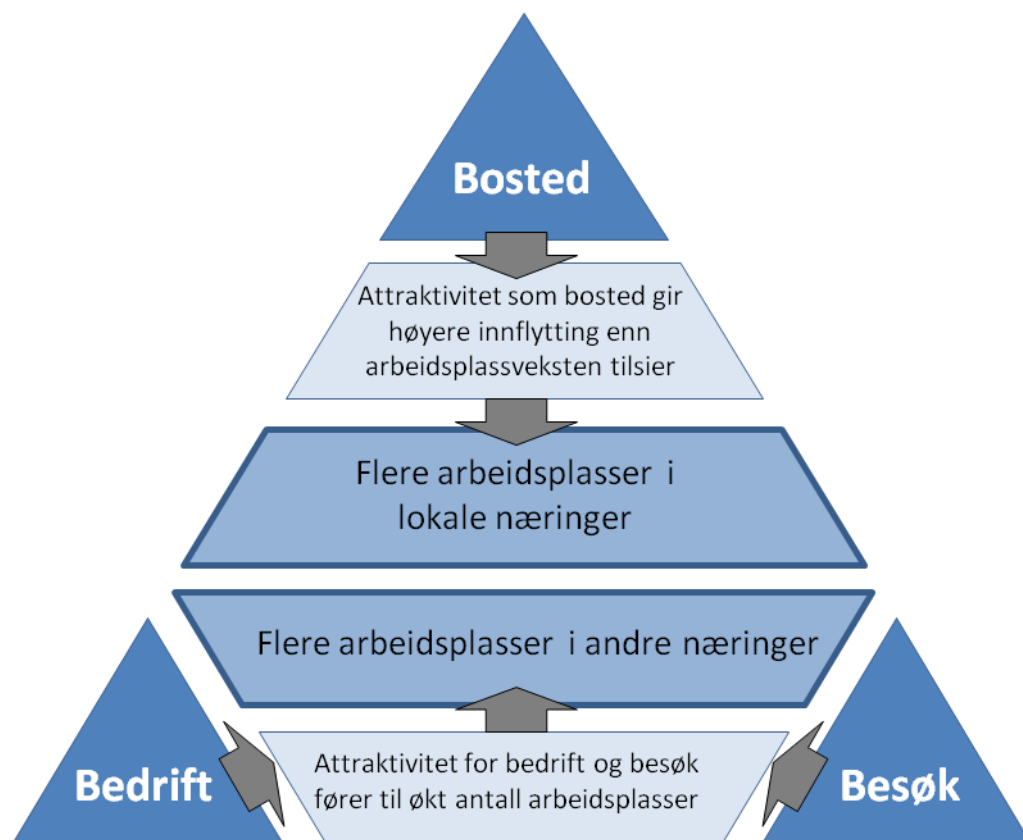
Figur 77: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra basisnæringene fra 2000 til 2009 for regionene på det sentrale Østlandet. Rangering blant landets 83 regioner er vist til venstre.

Figur 78: Utvikling i bidrag til sysselsettingen fra basisnæringene fra 2000 til 2009 for kommunene i Akershus. Rangering blant landets 430 kommuner er vist til venstre.

4.6 Samlet attraktivitet

Det siste vi skal gjøre er å sette de tre attraktivitetsdimensjonene sammen for å se på den samlede attraktiviteten til et sted. Ideen bak Attraktivitetspyramiden er at de tre attraktivitetsdimensjonene til sammen skal forklare et steds utvikling. Det er summen av steders attraktivitet for bedrifter, besøk og bosetting som vil kunne forklare vekst eller nedgang. Attraktivitetspyramiden er en helhetlig modell som kan forklare hvorfor noen steder vokser, mens andre steder har nedgang.

Figur 79: Samlet attraktivitet.

Bedrifts- og besøksdimensjonen påvirker arbeidsplassutviklingen. Steder med høy attraktivitet for bedrifter og besøkende vil få vekst i antall arbeidsplasser i disse næringene. Denne veksten gir positive stimulanser til andre næringer og bransjer, som ulike tjenester, transport og liknende

Steder med høy bostedsattraktivitet får høyere innflytting enn arbeidsplassveksten skulle tilsa. Dette øker befolkningsgrunnlaget og fører til vekst i lokale arbeidsplasser, som kommunale

tjenester, bygg og anlegg, handel for egen befolkning og så videre. Høy bostedsattraktivitet gir seg også utslag i en yngre befolkning som vil gi bedre fødselsbalanse de neste årene.

De tre attraktivitetsdimensjonene bidrar på hver sin måte til veksten på et sted. Steder som har høy attraktivitet for alle de tre dimensjonene vil oppnå vekst.

I resten av dette kapitlet vil vi sette de tre attraktivitetsdimensjonene sammen, for å få et mål på samlet attraktivitet.

4.7 Samlet attraktivitet for fylkene

Fylkenes samlede attraktivitet, og hvordan de tre dimensjonene har bidratt til denne er vist i figur 80.

Akershus er det fylket som har høyest samlet attraktivitet av alle fylkene, mens Finnmark har lavest samlet attraktivitet. Akershus er ikke best på noen av enkeltindikatorerne, men er sammen med Sør-Trøndelag de eneste fylkene som skårer positivt på alle tre.

Det er bare fem fylker som har fått vekstimpulser fra basisnæringene. Foruten Akershus er dette Sør-Trøndelag, Hordaland, Vest-Agder og Rogaland. Sogn og Fjordane, Telemark og Østfold har den mest negative utviklingen i basisnæringene, men Østfold kommer likevel samlet ut på andreplass på grunn av høyest bostedsattraktivitet.

Østlandsfylkene vinner mye på høy bostedsattraktivitet, mens Nord-Norge og Sogn og Fjordane taper mye.

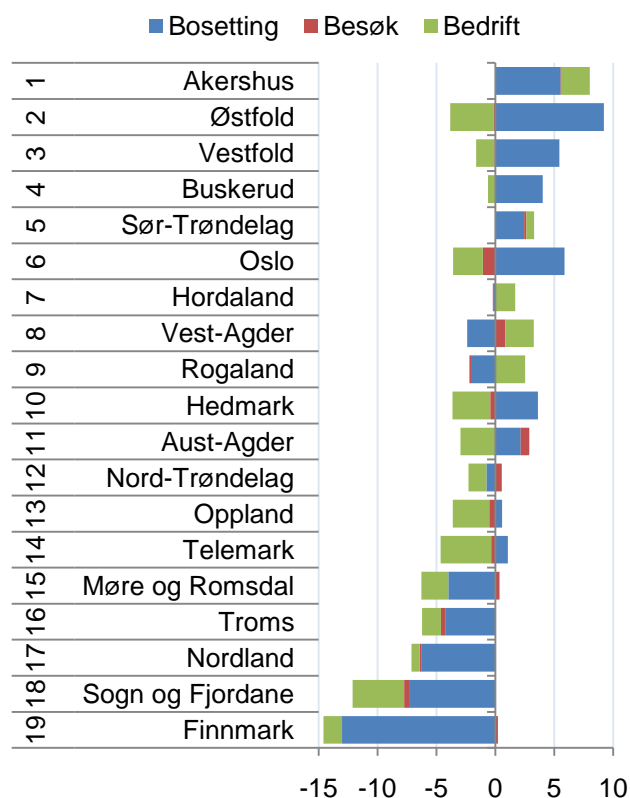
Besøksattraktivitet betyr tilsynelatende mindre for fylkenes utvikling. Her er Agderfylkene vinnere, mens Oslo taper.

Samlet attraktivitet og befolkningsvekst

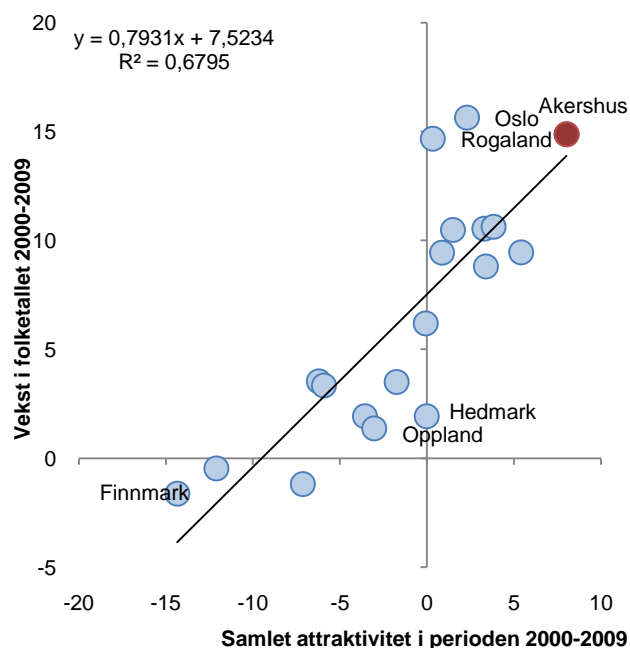
Sammenhengen mellom samlet attraktivitet og fylkenes befolkningsutvikling de siste ti årene er vist i figur 81. Utviklingen i samlet attraktivitet forklarer nesten 68 prosent av variasjonen mellom fylkenes befolkningsvekst.

Oslo og Rogaland har en høyere vekst enn forventet. De har hatt høy vekst i bransjer som verken er basis- eller besøksnæringer. De største byene har generelt en tendens til å få høyere vekst enn attraktiviteten tilsier, det å være stor ser ut til å generere vekst i seg selv.

Akershus har høyere folketallsvekst enn samlet attraktivitet tilsier.

Figur 80: Samlet attraktivitet for fylkene i perioden 2000-2009. Til venstre viser fylkenes rangering for samlet attraktivitet.

Figur 81: Sammenhengen mellom samlet attraktivitet som vist i figur 80 og befolkningsvekst for perioden 2000-2009.

4.8 Samlet attraktivitet for regionene

Når vi ser på endringer, vil en region kunne skåre høyt på alle de tre dimensjonene. Slike regioner vil få svært sterk vekst. Det er imidlertid bare noen få regioner i landet som har fått positivt bidrag fra alle de tre attraktivitetsdimensjonene samtidig de siste ti årene. Det er Øvre Romerike, Bjørnefjorden og Trondheimsregionen, som også er helt i toppen når det gjelder befolkningsvekst.

Vi kan se på vekstimpulsene fra de tre attraktivitetsdimensjonene samlet for regionene på det sentrale Østlandet i figur 82.

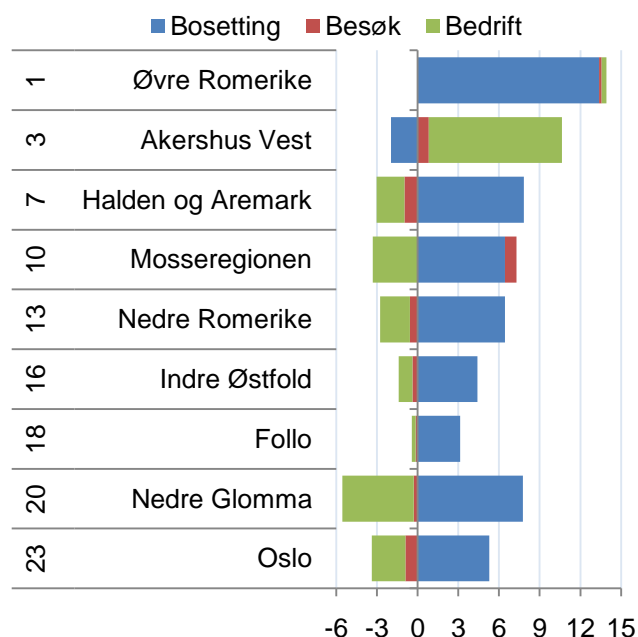
Øvre Romerike er den mest attraktive regionen i landet. Det skyldes utelukkende attraktiviteten som bosted. Når det gjelder besøks- og bedriftsattraktivitet, har Øvre Romerike vært middels.

Akershus Vest har vært tredje mest attraktiv i landet de ti siste årene. For Akershus Vest er det attraktivitet for bedrifter i basisnæringene som har vært drivkraften.

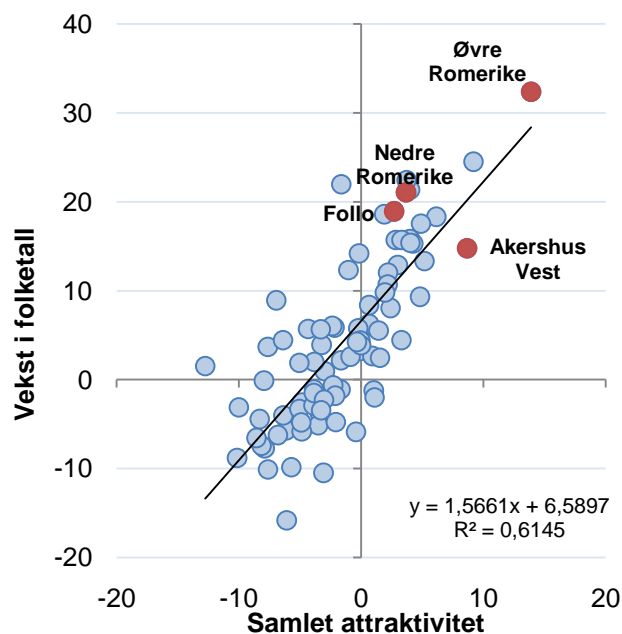
Nedre Romerike og Follo er rangert som nummer 13 og 18. De har dermed også svært attraktive regioner. Det er først og fremst bostedsattraktivitet som har vært drivkraften for disse regionene.

De samlede vekstimpulsene fra de tre attraktivitetsdimensjonene forklarer nesten 62 prosent av variasjonen i befolkningsveksten i regionene. Store, folkerike regioner har en tendens til å få høyere vekst enn forventet, som forklarer noen av de 38 prosentene som modellen ikke forklarer.

Akershus Vest har lavere befolkningsvekst enn samlet attraktivitet tilsier, mens de andre regionene har høyere befolkningsvekst. Det er nærliggende å anta at lav tilgang til nye boligareal har presset veksten til områder utenfor Oslo og Akershus Vest.

Figur 82: Samlet attraktivitet for regionene på det sentrale Østlandet i perioden 2000-2009. Rangering for samlet attraktivitet blant de 83 regionene til venstre.

Figur 83: Sammenhengen mellom samlet attraktivitet og vekst i folketallet i regionene for perioden 2000-2009.

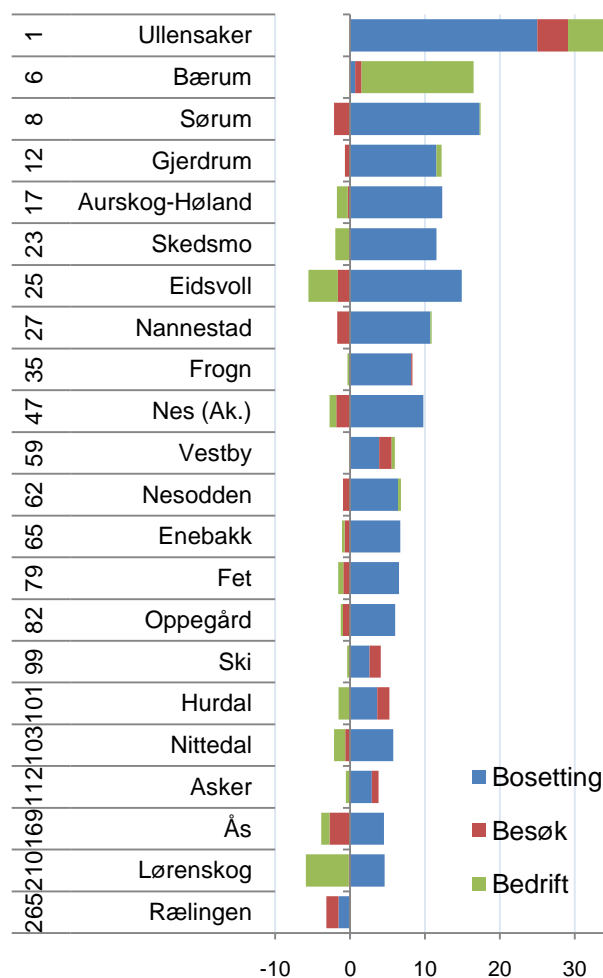
4.9 Samlet attraktivitet i kommunene

Ullensaker har hatt høyest samlet attraktivitet av alle kommunene i landet de siste ti årene. Ullensaker har hatt høyest bostedsattraktivitet, men har også fått kraftige vekstimpulser fra vekst i besøks- og basisnæringer.

Bærum er sjettede mest attraktive kommune i landet. Det som gjør Bærum spesiell, er at all attraktivitet er knyttet til vekst i basisnæringene, og da spesielt teknologiske tjenester.

Akershus har mange kommuner som er svært attraktive, men alle unntatt Bærum er attraktive hovedsakelig på grunn av høy bostedsattraktivitet.

Rælingen er eneste kommune i Akershus som har under middels samlet attraktivitet. Rælingen er rangert som nummer 265 av 430 kommuner i landet med hensyn til samlet attraktivitet de siste ti årene.

Figur 84: Samlet attraktivitet i kommunene i Akershus i perioden 2000-2009. Nasjonal rangering helt til venstre.

ⁱ Alle tallene som er brukt i kapitlet om befolkning og arbeidsplasser er hentet fra SSB, enten fra statistikkbanken på internett, eller fra spesialkjøringer som Telemarksforskning har fått utført av SSB.

ⁱⁱ Alle tall for nyetableringer, vekst og lønnsomhet baserer seg på data som Telemarksforskning har fått levert fra Brønnøysundregistrene.

ⁱⁱⁱ I figuren har vi beregnet hvor stor etableringsfrekvens fylkene ville hatt, dersom de hadde hatt gjennomsnittlig etableringsfrekvens i alle bransjer, og lagt dette ut på den horisontale akse. På den vertikale akse er det den faktiske etableringsfrekvensen. Den oppmerksomme leser vil kanskje se at regresjonslinjen ikke er lagt med beste tilpasning, men at den er tvunget gjennom origo. Det kommer av at en rett fram regresjon ville ha gitt en betaverdi på over 1,4. Dette kommer igjen av at de fylkene som har en positiv bransjestruktur også har sterk befolkningsvekst. En urban bransjestruktur gir høy etableringsfrekvens, og det er i de urbane områder at befolkningsveksten er sterkest, og befolkningsveksten stimulerer også til nyetablering. Den sterke sammenhengen mellom bransjestruktur og befolkningsvekst kan få en til å undres. Denne sammenhengen finner vi også i tidligere år.

^{iv} Etableringsindeksen er dessverre bare delvis reproduisert tilbake til 2000. Vi har regionenes rangeringsnumre for etableringsfrekvens og vekst i antall foretak, men bare bransjejustert etableringsfrekvens fra 2007.